nt
naš tednik

LETO XXX — Številka 50 | 14. decembra 1978 | Cena 4.— šil. (5 din)
Poštnina plačana v gotovini | Celovec | P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt | Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

SIC je izdal novo brošuro o metodah koroških občil

Slovenski informacijski center v Celovcu je predstavil novo brošuro: dr. Robert Saxer, učitelj na celovški univerzi, je podrobno analiziral pisanje koroškega časopisja o celovški univerzi. In sicer na konkretnem primeru. Marca letos se je na univerzi v okviru neke razstave pojavil letak, ki kaže umorjenega predsednika zahodnonemških delodajalcev Schleyerja. Šef koroške izdaje Kleine Zetung Heinz Stritzl je začel polemiko proti celovški univerzi, pri tem mu je pomagal poslanec Scrinzi ter številni pisci pisem bralcev. Sodelovala je pri tej gonji tudi Volkszeitung.

Zadeva je zdaj pol leta mimo. V čem je zanimivost te brošure in zakaj jo izdaja ravno Slovenski informacijski center?

Dr. Robert Saxer koroškim Slovencem ni neznan: bil je dolga leta predsednik Katoliške izobraževalne ustanove. Sodeluje v Solidarnostnem komiteju ter pri Akciji koroških kristjanov za sporazumevanje. Predvsem pa je dr. Robert Saxer znan kot avtor knjige „Der Fall Warasch in den Kärntner Tageszeitungen". V tej knjigi je avtor skušal prikazati, po kakšnih mehanizmih deluje propaganda proti koroškim Slovencem in katerih sredstev ter mehanizmov se uredniki ter izdajatelji lista poslužujejo, da ustvarijo čim bolj neugodno vzdušje ter pozicijo za žrtev kampanje. V glavnem so ta sredstva ista. Na konkretnem primeru, ki je živ v spominu še marsikateremu rojaku: ko je bil Filip Warasch aretiran, je naslednji dan Kleine Zeitung prinesla na prvi strani v neposredni soseščini, masten dvovrsten naslov o aretaciji Warascha ter sliko — toda ne njegovo, temveč sliko tistih dveh morilcev, ki sta zagrešila gnusni zločin nad kotmirškim bančnim nastavljencem. Oba dogodka, Warascheva artacija ter obsodba morilcev, nista bila dovolj ločena in je bežni bralec videl oboje na prvi pogled.

Isti mehanizem kot v primeru Warasch sta Kleine Zeitung in Volkszeitung uporabljala v svoji kampanji proti celovški univerzi. Na isti strani, v neposredni soseščini, včasih celo v istem članku, je bilo pisano o univerzi ter o teroristih. V brošuri o kampanji proti univerzi pa je objavljeno tudi nekaj primerkov, ko na eni strani — in v istem članku — pišejo o treh docela različnih temah: o terorističnih atentatih, o univerzi ter o Slovencih. Vsi trije se znajdejo v enem košu.

Vsaj en pozitiven vidik je razviden iz najnovejše Saxerjeve brošure: tokrat se kampanje ni udeležila socialistična Kärnter Tageszeitung. Namesto tega pa — vsaj javno — napadata drug drugega Kleine Zeitung ter Kärnter Tageszeitung. Predvsem socialistični dnevnik osporava Stritzlove moralne kvalitete kot vodja redakcije največjega koroškega dnevnika.

Stritzl & Scrinzi contra UBW, Die Kleine Zeitung-Schleyer-Plakat-Fortsetzungsgeschichte, SIC, Celovec, 69.— šil.

Železna Kapla z nad 10 odstotki brezposelnosti je simbol za gospodarsko zapostavljanje manjšine

ORF: izvrsten film o južni Koroški

Tri in pol leta je od tega, odkar so bili po Celovcu nalepljeni lepaki: „Gatterer und Brandstaller in Kärnten unerwünscht" (Gatterer in Brandstallerjeva na Koroškem nezaželjena). Zadnji teden je prof. Claus Gatterer predstavil v svojem TV-magazinu prispevek „Domovina, delovno mesto", ki se ukvarja predvsem s položajem delavcev rebrške celulozne tovarne in na tem primeru skuša prikazati socialno zapostavljanje koroških Slovencev. Tokratni protesti so skrajno umirjeni, kljub temu, da je film najmanj tako ostro zadel v živo kakor svoječasni film „Tujci v domovini".

Preveč jasna je bila slika in predobro je bil film napravljen že po profesionalni plati. Izrecno dobro sta avtorja Berndt Ender in Hermann Langbein rešerširala dejansko stanje. Zato so sicer vsi trije koroški dnevniki bili proti temu filmu, vendar razlogov niso znali prav našteti. Oddaja je bila enostranska, so dejali. Da ni prišel v oddaji do besede nobeden od odgovornih politikov koroške deželne vlade, je krivda politikov samih, ki niso hoteli podati stališča. — Razen tega je poslanec Lubas, zastopnik delavskega sveta, vsekakor vpliven socialistični mandatar. Pa tudi zastopnik Zbornice za obrtno gospodarstvo je bil vpliven in se vsekakor da prišteti desni polovici.

Nihče pa se od kritikov ni razburjal nad dejstvom — ali pa ga osporaval, da vlada v vsej Avstriji 2-odstotna brezposelnost, na Koroškem 4-odstotna, na južnem Koroškem (v okraju Velikovec) 8-odstotna in v Železni Kapli sami 12-odstotna brezposelnost. Te številke so dejstva in so same na sebi povedale že dovolj. Tudi Feldnerjevega vpitja in kričanja zoper jugoslovanske obrate na južnem Koroškem.

K statistiki nezaposelnih še ena beseda: minister za socialno skrbstvo Weißenberg je pred meseci ob svojem obisku v Železni Kapli (v okviru zborovanja SPÖ) dejal, da je brezposelnost problematična od 3,5 odstotkov naprej. Omenil je razveseljive vseavstrijske statistike, „pozabil" pa na deželno statistiko, ki izkazuje — glej TV-film o Rebrci — za Koroško 4 procente brezposelnih. Na Koroškem je zaposlitvena statistika nadvse vznemirjajoča, še posebej na južnem Koroškem in prav posebej pa v Železni Kapli.

Knafl je sicer ponudil ostalima dvema strankama, naj bi skupno protestirali proti filmu Gattererjevega teama. To se je zgodilo, a le bolj splošno, brez kritike k konkretnim izjavam. Vsekakor pač tiste „spontanosti" tokrat ni bilo — tudi kupov pisem bralcev ne. Morda je bil le za marsikaterega Korošca hud šok, da je podpredsednik istega Heimatdiensta, ki tako zelo gleda na dobrobit nemškega človeka v deželi, hkrati tudi pravni zastopnik Erker-Hočevarjeve. Isti dr. Karl Theodor Mayer pa je tudi vpliven advokat ÖVP, Heimatdiensta in tudi celovški občinski odbornik. Iz tega zornega kota bo treba tudi v naprej gledati usodo rebrške tovarne. O finančnem ministru Androschu je bilo veliko govora, češ da sta lastništvo pisarne davčnega svetovalca ter funkcija finančnega ministra nezdružljivi. Na primeru Rebrce pa je dr. Mayer odvetnik lastnice tovarne, katera hoče tovarno zapreti raje danes kakor jutri in funkcionar ÖVP, ki hoče ohraniti delovna mesta. Kot podpredsednik Heimatdiensta je proti potujčenju južnokoroške domovine, kot odvetnik Erkerjeve pa zastopa interese tujke: starka je namreč italijanska državljanka. In še ena primerjava: Mayer je funkcionar ÖVP, ki je obsodila plakatno akcijo Heimatdiensta, katerega funkcionar je Mayer.

Na Koroškem so take interesne aliance samo po sebi umevne.

Rebrca: negotovost še naprej, rešitev postaja vedno bolj težka

„Čez teden bomo vedeli več," je odgovorila začetek tedna Ana Erker-Hočevar na vprašanje zaskrbljenih, kako bo šlo s tovarno celuloze v Rebrci naprej. Take in podobne odgovore je bilo slišati v zadnjih mesecih precej pogosto, pa tudi terminov za odločitev je bilo že več imenovanih. Slej ko prej prevladuje politika odlašanja — vse to na račun prizadetih delavcev, pa tudi kmetov: kajti slednji so vsako leto rebrški tovarni prodajali les, katerega se zdaj ne ali le težko morejo znebiti.

Sredi decembra, tik pred božičem, so vsaj glede plač za delavce našli znosno pot: delavci so odstopili svoje zahteve glede plač pa velja od tega leta naprej zakon, ki jamči iz davčnih denarjev povračilo zahtev delavcev. Glede obresti, ki pri 250 delavcih tudi znašajo okroglo vsoto, se še niso domenili. Če bo tovarna obratovala dalje, bo vsekakor morala Erkerjeva skrbeti tudi zanje.

Skrbi bi se morala nad 80-letna starka delati tudi zaradi drugih obresti — če si sploh dela skrbi, seveda: kajti vsaj ob koncu leta je navada bančnih zavodov, da prezentirajo tudi račun za obresti. Le-te tudi znašajo lepo vsoto, če se samo orientiramo po njenih posestih, ki so obremenjena. Razen tega starka svojih denarnih poslov ne opravlja le preko svoje hišne

hypo-banki, kjer je vrhovni kurator župan, poslanec in šef delavskega sveta Josef Lubas. Banka, pri kateri so delavci pretegnili konte že za eno mesečno plačo, bo tudi izplačala decembrske plače ter božično remuneracijo na podlagi plač, ki so jih dobili pred ukinitvijo obratovanja tovarne. Banki ni treba imeti skrbi, kako bo prišla do denarja. Kajti delavski svet je vtožil izplačilo oktobrskih plač in bo to storil tudi za november, božič in december, če ne bo prej prišlo do konkurza. Na dlani leži, da bodo delavci uspeli pred delovnim sodiščem. Potem bo morala Erkerjeva ali plačati ali pa najaviti konkurz. V slednjem primeru banke, s katero je imela pred kratkim daljše pogovore in pogajanja.

Zadolžena pa je starka Ana Erker-Hočevar tudi še drugod: kajti tista norveška tvrdka, od katere je kupila novi, vendar stari stroj za kvalitetnejšo produciranje celuloze, čaka na 5 milijonov, na nadaljnjih 5 milijonov čaka bolniška blagajna.

Novi stari stroj pa medtem rjavi v Rebrci, delavci ne morejo opravljati drugih del, razen da negujejo stroje ter netijo peči. Če tega ne bi storili, bi cevi zaradi mraza popokale. Pa tudi kuriti ne bodo več dolgo mogli: za nabavo gorilnega materiala nujno potrebujejo 150.000 šilingov.

VOLILNI KOLEDAR

(Važni termini za občinske volitve 25. 3. 1979)

Kritični datum, ki velja za volilno upravičenost in dejstvo stalnega bivališča	31. 12. 1978
Končni termin, do katerega morejo volilne stranke zahtevati volilne imenike	7. 1. 1979
Volilni imeniki so prvi dan na vpogled (na vpogledu so 10 dni do 30. 1. 1979)	21. 1. 1979
Končni termin za vložitev volilnih predlogov občinski volilni oblasti	2. 3. 1979
Končni termin za imenovanje volilnih prič	15. 3. 1979
Volitve	25. 3. 1979

Aktivno in pasivno volilno pravico za občinske volitve 1979 imajo vse osebe, ki so na dan 1. januarja 1979 dopolnile 19. leto.

Slovenska manjšina v Italiji: živahni razgovori s politiki

Predsedstvo italijanske vlade je uradno sporočilo, da predsednik ministrskega sveta Giulio Andreotti v četrtek, 14. decembra, sprejme enotno slovensko delegacijo predstavnikov vseh skupin in organizacij slovenske narodnostne skupnosti, ki živi v Italiji.

V delegaciji bodo senatorka Jelka Gerbec (KPI), deželni svetovalec Drago Štoka (slovenska skupnost), pokrajinski svetovalec Marko Waltritch (PSI), Boris Race (slovensko-kulturnogospodarska zveza), Marij Maver (svet slovenskih organizacij) in trije predstavniki društev in drugih slovenskih organizacij videmske pokrajine: Viljem Černo, Pavel Petričič in Emil Qualizza.

Enotna slovenska delegacija je bila pri predsedniku vlade Andreottiju že dvakrat, pred dvema letoma v Vidmu med njegovim obiskom na potresnem področju in lanskega julija, ko je zahtevala globalni zaščitni zakon. Tudi sedaj bo tekel razgovor o globalnem zaščitnem zakonu, ki naj zajame celoten kompleks problemov manjšinske zaščite od jezikovnih, šolskih, gospodarskih, socialnih in drugih, tako da bi zaščita veljala za celotno slovensko zamejsko skupnost enako in zajemala tržaško, goriško in videmsko pokrajino.

V zadnjem času je bila enotna slovenska delegacija že pri tajniku liberalne stranke Zanoneju, pri predsedniku italijanske republike Pertiniju in pri predsedniku senata Fanfaniju. Napovedan je že razgovor s predsednikom poslanske zbornice Ingraom, ki bo verjetno v četrtek, 14. decembra, predvideni pa so tudi razgovori z generalnimi tajniki vseh strank ustavnega loka, med njimi z Berlinguerjem, Craxijem in Zaccagnijem.

Slovenci v Italiji si torej z vsemi močmi prizadevajo, da bi dosegli globalni zaščitni zakon. Prvi, čeprav še skromen korak, je bil narejen, ko je senat italijanske republike pričel obravnavati zakonski osnutek.

Vendar prevladuje med Slovenci v Italiji določena bojazen, da stvari ne bodo potekale, kot bi morale. Predvsem so zelo ostri odpori proti globalnemu zaščitnemu zakonu. Proti njemu se je že izrekla videmska federacija krščanske demokracije, ki je proti globalni zaščiti za Slovence videmske pokrajine, pomisleki pa so tudi v nekaterih drugih krogih. Pretekli teden je razpravo o zaščitnem zakonu izredno ostro obsodilo glasilo tržaške „liste za Trst“, ki grozi poslancem in senatorjem, da bodo zagrešili „veleizdajo“, če bodo tak zakon odobrili. Skoraj sinhronizirano se je oglasila tudi „lega nazionale“, znana nacionalistična in iredentistična organizacija, ki je dobila novi cilj: napad na pravice Slovencev v Italiji. Tako se je v Trstu ustvarilo novo tristransko zavezništvo med „listo za Trst“, masoni in „lego nazionale“, katere osnovni cilj je polemika okrog slovenskih pravic. Zaradi relativne volilne moči „liste za Trst“ ter vpliva vseh okrog teh sil zbranih krogov to prav gotovo lahko vpliva tudi na druge politične sile in ustvarja splošno nerazpoloženje.

KLUB SLOVENSKIH OBČINSKIH ODBORNIKOV

vabi na

celodnevni seminar

ki bo v četrtek, 28. decembra 1978, od 10.00 do 16.00 ure v dijaškem domu Mohorjeve, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu.

Spored:
Ob 10. uri: O spremembah Splošnega občinskega reda (AGO) bo predaval dvorni svétnik dr. Ralf Unkart od urada koroške deželne vlade, nato diskusija.
Ob 14. uri: Razprava o skupnih točkah v programih in propagandi samostojnih list za občinske volitve 1979. Sodeloval bo med drugimi tudi višji vladni svétnik dr. Pavel Apovnik.

Prijave na naslov Kluba: Koschatstraße 10, 9020 Celovec, tel.: 0 42 22 / 72 5 65-26.

Ob gostovanju v Franciji: pismo Kreiskemu in OZN

Ob priliki gostovanja koroškega zbora Jakob Petelin-Gallus v Franciji letos pomladi je tamkajšnji gostiteljski zbor „Jadran“ v Freyming-Merlebachu poslal avstrijskemu zveznemu kanclerju Kriskemu ter Združenim narodom pismi, v katerih prosi, naj bi koroški Slovenci prišli končno do svojih pravic. Hkrati opozarjajo v pismih avstrijsko toleranco — starim in novim nacistom nasproti. Obe pismi smo šele sedaj sprejeli v prepisu ter ju objavljamo v slovenskem prevodu.

„Gospod predsednik republike,

13. maja 1978 je bil v kraju Freyming-Merlebach, v Franciji, koncert slovenskih narodnih pesmi iz Koroške, koncert, ki ga je predvajal slovenski zbor „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca-Klagenfurt.

Slovenci, ki delajo v Franciji, mnogo Francozov kakor tudi pripadnikov drugih etničnih skupin, ki so se udeležili koncerta, obračajo Vašo pozornost, gospod predsednik, na dejstvo, da je občinstvo nagradilo pevce z ovacijami, ki jim ni hotelo biti konca; ponovni poziv na oder, njihovo veselje do petja — to dokazuje neovrgljivo, da te sladke melodije, polne čara in otožnosti, niso drugega kot glas srca, krik bolečine, izraz ponosa slovenske manjšine Vaše dežele, bivajoče na sveti zemlji svojih prednikov, v zibelki svojih pradedov, ob vznožju zasneženih Alp.

Zavedamo se vloge, ki jo more igrati pesem v kulturni dejavnosti in kulturnem poslanstvu kakega naroda. Skupno ugotavljamo, da pesem hkrati čudovito povezuje razne narode med seboj. Kar zadeva gospodarsko življenje dežele, delavnost Slovencev na Koroškem nikakor ni neznatna.

Iz tega razloga, gospod predsednik, naslavljamo na Vas naslednji slovesni poziv:

Ne dopustite, da bi sile teme in nestrpnosti, žalosten ostanek iz preteklosti, rušile to vez edinosti, ta znak kulture, ta dokaz življenja, ki je slovenska pesem v Koroški deželi.

Zagotovite slovenski manjšini na Koroškem vse pravice, ki jim jih priznava in zagotavlja člen 7 državne pogodbe med avstrijsko republiko in Jugoslavijo.

Navdihovani izključno po ideji bratstva in obogateni z novim izkustvom o volji do življenja naših bratov in sester na Koroškem, si dovoljujemo upati, gospod predsednik, da naš glas in naš poziv ne ostaneta glas, ki se izgubi v puščavi, marveč da boste nasprotno blagovolili zastaviti vso svojo avtoriteto predsednika, zato da bo enkrat za vselej s koreninami odpravljen duh neodgovornih, sovraštvo in nestrpnost, ki samo škodujeta sporazumnemu sožitju dveh narodnih skupin in ogrožata mir v tem lepem delu Evrope.“

„Gospe in gospodje!

Tri desetletja so minila, odkar je bila objavljena splošna deklaracija človekovih pravic, dejanje dobre volje Združenih narodov, ki zagotavljajo vsem narodom, kakor tudi narodnim manjšinam pravico enakosti in zaščito pred diskriminacijo, pravico, da ohranjajo svoje posebnosti kakor tudi pravico razvijati lastno kulturo.

Žal, danes, več kot 30 let po podpisu te deklaracije, je še mnogo držav, kjer te deklaracije ne upoštevajo. Ena teh dežel je Avstrija, ki se v ostalem ponaša s tem, da ima demokratično vladavino. Ne samo da avstrijska vlada prezira to deklaracijo, tj. člen 7 mirovne pogodbe iz leta 1955, ki se nanaša na pravice slovenske manjšine v Koroški, temveč tudi dopušča dejavnost nekdanjih nacistov in neonacistov, katerih cilj je, da bi Slovence izrinili iz te dežele, ki jim je bila središče skozi več kot 13 stoletij.

V upanju, da boste posredovali pri avstrijski vladi, z namenom, da bo upoštevala zakonite pravice te manjšine, si dovoljujemo obvestiti Vas o naši peticiji, ki smo jo naslovili na avstrijskega predsednika vlade, g. Bruna Kreiskyja.

Blagovolite sprejeti, gospe in gospodje, zagotovilo našega odličnega spoštovanja.“

49

Aus dem Wilajet Kärnten

Eine auffallende Parallelaktion inscenierte Bismarck, der Abgott aller Deutschliberalen, Deutschnationalen, Deutschradikalen und Alldeutschen Österreichs. Seine Politik ging darauf hinaus, die katholischen Slawen Österreichs abzustoßen, dafür aber moskowitische Freundschaft zu pflegen! Zwischen dem Alldeutschtum und dem orthodoxen Russentum gibt es keine principiellen Gegensätze. Das hatte sich gerade während des jetzigen Balkankrieges wiederum gezeigt. Das katholische, deutsch- und slawenkatholische Österreich ist für beide der Feind! Viola l'ennemi!

Es haben die extrem nationalgesinnten, deutschen Parteien Österreichs oft ihren Namen, ihre Maske geändert! Doch trotz aller scheinbaren gegenseitigen Kämpfe und Parteischattierungen sind Deutschliberale, Deutschnationale, Deutschfortschrittliche, Deutschradikale, Alldeutsche, Jungdeutsche usw., usw. einig in ihren Zielen; ihre Differenzen sind nur taktischer Natur.

Diese Ziele bekennen die Alldeutschen offen und es verlohnt sich der Mühe, den Schleier etwas zu lüften.

Im Jahre 1901 erschien eine Broschüre betitelt: „Im alldeutschen Reich“, Zukunftsstudie von A. v. Reder, Berlin. Darin heißt es: „Um die Mitte des XX. Jahrhundertes waren... die gesamten deutsch-österreichischen Stammländer mit Ausnahme Galiziens, der Bukowina sowie Dalmatiens in den deutschen Reichsverband unter dem Titel eines Königreichs Österreich aufgenommen. Auch wurde eine der bayrischen ähnliche Heeres-, Eisenbahn-, Post-, Telegrafenvereinbarung geschlossen, und die Dynastie Habsburg so für das Königsreich Österreich erhalten“. (Wie gütig!) „Deutschland überließ Rußland das ehemalige österreichische Galizien, Bukowina sowie die asiatische Türkei..., erhielt dagegen das gänzliche Aufgeben der Tschechen in Böhmen und Mähren, sowie der Slowenen... in Steiermark, Krain und Istrien... zugesichert“. Die Kärntner Slowenen besonders zu erwähnen, hält der Verfasser nicht der Mühe wert. Dann weiter: „Das frühere deutsche Reich, Deutsch-Österreich, Holland mit Kolonien, Vlamland, Luxemburg, die deutsche Schweiz... bilden nun unser herrliches, mächtiges großes alldeutsches Reich“. „Von der Königsau im Norden bis zum Gotthard, Trient, Triest und Fiume im Süden, das alles sind die herrlichen Glieder unserer Germania, unseres alldeutschen Reiches geworden“.

Was geschieht denn mit der Dynastie Habsburg: „Der Kaiser des alldeutschen Reiches wählt abwechselnd Berlin und Wien zu seiner Residenz, er wird hier wie dort mit gleichem Jubel empfangen“. Wer der Kaiser des alldeutschen Reiches wäre, darüber ist ohnedies kein Zweifel.

Ein merkwürdiges Los haben die Tschechen und Slowenen vom alldeutschen Reiche zu erwarten. Es heißt: „Böhmen und Mähren, Südsteiermark wurden die neue Heimat deutscher Einwanderer, die in Masse an Stelle der Tschechen und Slowenen getreten sind, welche beiden Völker meistenteils zur Auswanderung nach Rußland oder Polen sich entschieden haben“. Und noch deutlicher: „Auch ethisch hat das deutsche Volk große Aufgaben im alldeutschen Reiche zu vollbringen: Böhmen, Mähren, Schlesien, Südtirol, Südsteiermark, Kärnten, Krain, Istrien, Triest ist wieder oder neuerdings völlig deutsch zu machen“. So jetzt wissen wir es wenigstens, welches Los uns im alldeutschen Reiche erwartet. Dieselbe Broschure teilt Galizien und Bukowina den Russen zu, von Ungarn aber sagt sie, daß „das Königsreich Ungarn mit Kroatien, Slawonien, Dalmatien, Serbien, Rumänien, Bulgarien, Macedonien, Albanien, Montenegro und Griechenland den sogenannten Donau-Balkanbund bildet“. Es ist eigentümlich, wie das alldeutsche und das großungarische Programm Hand in Hand gehen und in rührender brüderlicher Eintracht Österreich zerreißen. Dazu gesellt sich als dritter im Bunde Rußland, das schon jetzt Galizien als seine Agitationsdomäne betrachtet und in äußerst geschickter Weise den Haß der Ruthenen gegen die Tyrannei der Polen für seine Pläne auszunützen versteht. Diese großrussische Propaganda bespricht in der österreichischen Morgenpost vom 15. 9. 1912 in interessanter Weise der Reichsratsabgeordnete Dr. Eugen Lewicky. Auch die Polonisierung der Ruthenen ist also gar nicht im Interesse Österreichs, sondern liefert nur dankbaren Agitationsstoff den Russofilen gegen Österreich.

Allerdings ist das oben entworfene Bild Alldeutschlands eine Zukunftsfantasie, aber dieses Zukunftsideal ist keine Fata Morgana, sondern „es ist dieses Programm in geistiger Beziehung jedem Deutschen (Reichsdeutschen) in Fleisch und Blut übergegangen“, so sagt die österreichische Zeitschrift „Freistatt“ vom 12. August 1911. Eben dieses Programm entwickelte im Jahre 1911 eine Schrift betitelt „Großdeutschland von Richard von Tannenberg“. Darin figurieren die österreichischen südslawischen Länder als „Südmark Preussens“. — Ist also die Germanisierung der Slowenen ein österreichisches Interesse? Nein, beileibe nicht. Großdeutschland, Alldeutschland verlangt unsere Germanisierung! Österreich müßte geradezu jeden einzelnen Südslawen in seinem ureigensten Interesse schützen vor der Germanisierung.

Aber, so könnte man einwenden, das sind nur Fantasien mancher überspannter Idealisten.

Das kann nicht zugegeben werden. Autentisch belehrt uns über das Bestehen einer alldeutschen Bewegung, die sich sehr eingehend mit Österreich befaßt, der alldeutsche Verbandstag in Erfurt, am 7. und 8. September 1912.

Bei dieser Gelegenheit entledigte sich Superintendent Klingemann folgender, unglaublich klingender Worte: „Geduldig und treu wollen auch wir an der Erlösung der Brüder arbeiten, die unter bösem Bann dem Volk, dem Reich, dem völkischen Gedanken entfremdet sind. Was immer sie von uns trennen mag, wir glauben an den großen Tag, da sie mit uns in einer Liebe zu Volk und Vaterland sich vereinigen werden“. Nun, das kann doch nur den Deutschen Österreichs gelten! Und der große Tag, von dem hier gesprochen wird, kann doch nur der Todestag Österreichs sein. (Dalje prihodnjič)

„Deseti brat" v Celovcu - kulturni popoldan, o katerem bo še govora

Docela razprodana hiša celovškega Mestnega gledališča je na Marijin praznik, dne 8. decembra, sprejela ansambel mariborskega Narodnega gledališča, ki je z ravnateljem Bojanom Štihom na povabilo Krščanske kulturne zveze prišel gostovat z „Desetim bratom".

Z radovedno pozornostjo so poznavalci Jurčičeve povesti o desetem bratu sledili dogajanju na odru, iščoč v njem čim vernejšo sorodnost prizorov s tem, kar jim je ostalo v spominu od branja tega prvega slovenskega romana ali pa od lastnega igranja te igre na domačem odru. Z nič manj radovedno pozornostjo so mu sledili gledalci iz mlade generacije, pričakujoč čim več sodobno modernih ocvirkov v uprizoritvi vsekakor že nad sto let stare zgodbe.

Priredba Andreja Inkreta in režija Zvoneta Šedlbauerja sta zgodbo romanske predloge takorekoč razpolovili ter ugodili pričakovanju obojih. Tako je nastala neke vrste tragikomedija v obliki spevoigre, ki glavnega junaka sicer pusti dоigrati do bridkega konca usodo po krivdi očeta v vlogo desetega brata potisnjenega Martina Spaka, Lovretu in njegovi Manici pa odkaže nalogo lahkotnega ironiziranja zaprek in zapletov, ki ju ovirata na poti k združitvi za zmeraj. Očitno prav temu namenu služi nadomestitev v ljudskih igrah tako priljubljenih intimnih ljubezenskih prizorov z glasnim razodevanjem tajnih čustev in upov s prepevanjem ustreznih duetov. Da je osamosvojitev dramatizacije od romana še bolj poudarjena, ljubosumni Marijan ne ustreli Martinka z lovsko puško, ampak s pištolo ter sam na mestu ne obleži pod udarcem s puškinim kopitom, ampak smrtno zadet s strelom iz pištole. Ponovno nastopanje s pošastnimi plašči ogrnjenih pojočih sojenic pa še odnaša vse skupaj v čarovni svet davne preteklosti, ki je še verovala v človekovo usodo odločajoče dobre in zle duhove.

Da so bila mnenja povečini podeželskih gledalcev ob razhodu močno različna, nihajoča od brezpogojnega pritrjevanja do neprikritega razočaranja, je povsem razumljivo. A prav ta uprizoritev je očiten prikaz za možnost avtorske svobode ne le pri ustvarjanju lastnih izvirnih odrskih tekstov, ampak tudi pri obdelavi že obstoječih, posebno pa še pri dramatizaciji povesti ali romanov.

Vsekakor je mariborsko Narodno gledališče priredilo koroškim Slovencem s svojim dovršenim nastopom lep kulturni popoldan, o katerem bodo zlasti v krajevnih društvih in igralskih skupinah gotovo še živahno razpravljali.

Med častnimi gosti so bili generalni konzul SFR Jugoslavije Milan Šamec ter konzul Peter Zupančič, predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, predsednika osrednjih kulturnih organizacij Valentin Polanšek ter Lovro Kaselj, zastopnik Zveze kulturnih organizacij Slovenije Franci Končan, vodja manjšinskega šolskega oddelka prof. Rudi Vouk, bivši ravnatelj Slovenske gimnazije dr. Pavel Zablatnik, predstavniki kanalskih Slovencev z župnikom Mariom Gariupom ter učiteljem Salvatorjem Venossijem na čelu. Rojaki iz vseh krajev naselitvenega območja, od Zilje do Labota in Djekš so napolnili do zadnjega prostora celovško Mestno gledališče. Tajnik KKZ Nužej Tolmajer, izkušen pri organizaciji takih prireditev, je prepričan, da bi celo dve predstavi bili docela razprodani. Če ne... (glej spodaj).

Slavnostna večerja je bila nato v Domu prosvete v Tinjah, katere sta se udeležila tudi predsednik NSKS dr. Grilc ter generalni konzul Šamec. Predsednik KKZ Kaselj se je zahvalil ansamblu za kulturni užitek. V pristnem tinjskem vzdušju se je gledališki ravnatelj Bojan Štih zahvalil za gostoljubje ter koroškim Slovencem zaželel, da ne bi le kmalu prišli do lastnega kulturnega doma, temveč tudi do lastne stalne gledališke skupine.

*

P. S.: Geslo o kulturni izmenjavi na Koroškem sicer res nima več tiste konjunkture kot še pred morda pol desetletjem. Pa tudi o povpraševanju za tako kulturno izmenjavo se je že dosti pisalo ter je bilo predvsem ugotovljeno, da je pač taka kulturna izmenjava med Koroško ter Slovenijo mnogokrat le precej enostranska zadeva: v Ljubljani sicer najdejo koroški kulturni ustvarjalci vedno polne dvorane, na Koroškem pa hira tudi povpraševanje. Že večkrat se je zgodilo, da so se prireditelji v zadnjem trenutku, potem ko potencialna nemško govoreča publika ni kazala najmanjšega interesa, spomnili koroških Slovencev ter jim v razprodaji ponudili kart še in še. Morda pa odseva politično vzdušje tudi na kulturno raven...

Kakorkoli že: koroška deželna vlada je doslej podpirala vsakoletno osmodecembrsko gledališko predstavo, ki jo organizira KKZ, s 17.000 šilingi kot pomoč za najetje gledališke dvorane. Za letos so odobrili le 8000 šilingov. Najemnina za dvorano sama že stane 23.000 šilingov. Vsekakor zanimiv odraz zanimivega smisla za kulturno izmenjavo...

Andrej Karicelj 25 let dušni pastir v Šentjakobu - številne čestitke

Konec jesenskega časa je v našem farovžu vedno dovolj letanja in pripravljanja. V mesecu oktobru se otroci, mladina, možje in žene srečajo s starejšimi ljudmi, ko je na programu „Dan starih". Glavno srečanje je poprej v farni cerkvi, ko se vsi skupaj srečamo s Kristusom.

V novembru pa se srečajo cerkveni pevci s svojim dušnim pastirjem, ker obhaja svojega patrona apostola Andreja. Letos pa še 25-letnico, odkar je v fari. Pri farnem bogoslužju so se g. župniku Andreju Kariclju zahvalili: Ludovik Lesjak — v imenu faranov, Miha Antonič — v imenu občine in slovenske stranke, za mlajše pa je spregovorila Lebnova Majdi. V zahvalo so zapeli otroci pesem „Moja pot". Zvečer pa so poleg pevcev bili tudi duhovniki povabljeni iz rožeške in boroveljske dekanije in vsi tisti kaplani, ki so spremljali župnika-jubilanta skozi 25 let pastirovanja v šentjakobski fari. Šef slovenske frakcije Miha Antonič je v svojem govoru dejal:

Slavljenec Andrej Karicelj v krogu prosvetarjev

„Zbrali smo se ob dogodku, ki nas vse navdaja z veseljem in zadovoljstvom. Tak jubilej — 25 let župnikovanja v šentjakobski fari —, ki ga obhajate Vi, naš župnik, res ni vsakdanja zadeva. Ne samo danes, a posebno danes je na mestu, da izrečemo jubilarju vse priznanje in zahvalo za toliko let požrtvovalnega in, kakor se je izkazalo, tudi uspešnega delovanja v naši farni skupnosti.

Vaše delo, dragi jubilar, ste posvetili vernikom, faranom, ki smo lahko srečni, da imamo tako dobrega vodnika-pastirja. A sadove Vašega truda, Vaše skrbi, uživa cela šentjakobska fara.

Vse cerkve naše fare so zgovorne priče, da deluje med nami župnik, ki mu je na srcu tako živo versko življenje kakor tudi obogatitev našega življenja s kulturnimi vrednotami in lepotami.

Vse, kar ste ustvarili, je zdaj v ponos nas vseh. Kaj lahko zmore trdna volja, kaj se da uresničiti s skupnimi močmi, je videti ob primeru naše farne cerkve, katera se po uničujočem požaru znova dviga v svojem sijaju, katere zvonovi nam spet milo pojo.

V teh 25 letih farovž ni bil le župnijski urad, vedno bolj je postajal tudi mladinski in kulturni center. Farna dvorana, ta hiša domače kulture, nosi Vaš pečat, gospod župnik.

Današnji čas, poln udobja in bogat na ponudbah, pa vendar ni brez konfliktov, vlada veliko pomanjkanje duhovnih vrednot. Tako malo je smisla za resnico in pravico. Tembolj zato cenimo mi slovenski farani in občani, da imamo v Vas, gospod župnik, odločnega zagovornika naše domače besede prav tam, kjer je v mnogih drugih farah po krivici ni. Da bi le zmeraj več ljudi v fari, v občini spoznalo, da brez pravičnosti tudi ni razumevanja.

Tako smem Vam v imenu slovenskih občinskih odbornikov in tudi osebno čestitati k Vašemu jubileju 25 let župnikovanja v šentjakobski fari — Vam želim obilo zdravja, pa tudi, da bi se v naprej dobro počutili med nami Rožani."

Sprva so se duhovniki in pevci malo spogledovali, kaj bo to? Saj so se navadno duhovniki srečevali sami. Ko pa so pevci zapeli udarno pesem: „Ti si Peter skala", se je napetost sprostila. Pravo veselje pa je zavladalo v dvorani, ko so pevci zapeli pesem: „Lepo mi poje črni kos". Medtem pa so mlajša dekleta pod vodstvom Tončija servirala „čisavo župo" (recept in trud je dala Kravcarjeva Mici), nato pa so prišli zajci iz Šentpetra na mizo.

Kot druga točka pa je bil sv. Miklavž — župnik Ignac David, ki je po postavi prej Goliat. V tehnični dobi je pač možno, da Miklavž malo prej pride med nas. Mnogo nam je vedel povedati — vzpodbudnega, veselega; marsikaj je moral pohvaliti, pa tudi pokregati. Ko je izrekel jubilantu čestitke, se je vrnil, odkoder je prišel in marsikdo si je moral od smeha brisati oči!

Mnogo je treba žrtev, da takšen večer tako uspe, da se lahko ljudje tako preprosto in od srca nasmejijo. Brez teh skritih žrtev ne bi bilo praznovanja. Vsem, ki so kakorkoli pomagali — Bog plačaj!

G. župniku Andreju Kariclju pa izrekamo za 25 let zvestobe v šentjakobski fari prav prisrčen Bog lonaj in ad multos annos!

T. J.

Dobrla vas: za slovensko društvo od vsega začetka manj občinske podpore!

Naprava industrijskega zemljišča, asfaltiranje ceste v Mokrije leta 1979, nakup industrijskega ter stanovanjskega zemljišča so bile glavne točke na dnevnem redu na zadnji občinski seji v Dobrli vasi. Občina meri s samostanom iz Šentpavla 9 hektarjev občinskega gozda. Župan Hafner pravi, da imajo mnogo prosilcev, tako da je situacija zelo ugodna. Čeprav se je vedno govorilo, da bo to industrijsko zemljišče na desni strani iz Dobrle vasi proti Sinči vasi, so zdaj le mnenja, napraviti tam občinska stanovanja. Alternativa bi bila zemljišče med Dobrlo vasjo in Kokjem. Tam imajo zemljišče na prodajo. Tovarna Haag, ki bi izkoriščala stare avtomobilske gume, bi tam postavila tovarno.

Slovenski občinski odbornik Tine Wastl je kritiziral zavlačevanje tega industrijskega projekta, še do zdaj se stvar ni konkretizirala. Župan: Ali bi morala deželna vlada kupiti zemljišče, ali pa bi dala posojilo na razpolago, zemljišče bi se podarilo tej tovarni. Nadalje pravi Wastl, da z zavlačevanjem naši mladi industriji zaradi neugodne konkurenčnosti ne bi mogli več eksistirati.

Deželni poslanec Uster, ki je obenem tudi predsednik kulturnega odbora občine, je prebral dodelitev subvencij: za šport 100.000 šilingov ter za kulturo 46.000 šilingov. Dobili so vsi zbori kot „MGV Eberndorf-Kühnsdorf“, „Singgemeinschaft Eberndorf“, „Gemischter Chor Kühnsdorf“ etc. po 5000 šilingov, samo zbor „Srce“ iz Dobrle vasi je dobil manj. Wastl, ko je deželni poslanec Uster vprašal za mnenje, je dejal: Po katerih kriterijih pa postavite to dodelitev? Ne razumem, zakaj SPD „Srce“ ne dobi isto vsoto subvencije kot vsi oni, čeprav ima SPD „Srce“ poleg zbora še folklorno skupino ter igralsko skupino. Občinski odbornik Treul prizna, da je SPD „Srce“ glede tujskega prometa, kateri je imel letos v Dobrli vasi prirastek, močno prispevalo.

Wastl: „Veliko se govori o spravi ter enakopravnosti v javnosti, v resnici je pa drugače. Nelogično je, da mi dobimo manjšo vsoto kot drugi. Občinski odbornik Treul je bil pripravljen dati iz svojega bidžeja 1000 šilingov. Župan Hafner: „...damit der nationale Friede einkehrt.“ Potem je začel vprašati, od kod pridejo člani zbora „Srce“. Wastl je bil mnenja, da o tem ni treba debatirati, saj bi lahko večkrat prišel na slovenske prireditve in bi jih tam videl. Ali morajo tudi drugi zbori najprej svoje člane predstaviti, preden se da subvencija?

Resda smešno dvojno merilo. Kleine Zeitung pa piše: „Bei der Verteilung kam es zu einer Unmutsänderung des slowenischen Mandatars Wastl. Trotz einer 100-prozentigen Subventionserhöhung für den slowenischen Verein ‚Srce‘, werde der Verein noch immer unterdurchschnittlich bedacht, sagte Wastl.“ Očitno je za urednika tega članka že logično, da dobijo koroški Slovenci manj. Podzavestno še vedno dobimo vtis, da prav zaradi tega, ker pač občina ne spada v dvojezično ozemlje (po zakonu o narodnih skupinah), dobijo koroški Slovenci manj.

Čeprav se je govorilo, da bodo iz Zablatniškega blata pol jezera uredili za kopališče, je zdaj prišlo poročilo od dežele, da bo ostalo „Naturschutzgebiet“. Kopališče ne pride v poštev, ker preveč stane. Deželna ter državna vlada pa le nista pripravljeni investirati v južno Koroško.

Pri točki „predvidene cestne gradbe leta 1979“, je Wastl ponovno zahteval saniranje ceste v Mokrije. Večkrat je stvar bila že predvidena, a se je vselej zavlačilo. Zavedati se je treba, da prav v Mokrijah tujski promet močno raste. Nova asfaltirana cesta bi pa le bila potrebna. Sklepali so, da bodo cesto sanirali začetka leta 1979.

Manj podpore kot ostali: SPD „Srce“, zadaj T. Wastl.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „DRABOSNJAK“ KOSTANJE

vabi na

JUBILEJNO PROSLAVO 75-LETNICE SLOVENSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA ZA KOSTANJE IN OKOLICO

v nedeljo, 17. decembra 1978, ob 14. uri v slavnostni dvorani občinske hiše v Vrbi.

Sodelujejo:
MPZ „Rož“ iz Šentjakoba pod vodstvom Lajka Milisavljeviča
Tamburaški zbor „Jepa-Baško jezero“ iz Loč pod vodstvom Erike Wrolich ter
igralska skupina SPD „Drabosnjak“ Kostanje.

Prisrčno vabljeni!

Uspela prireditev v Šentrupertu

Ob prazniku Brezmadežne je Strokovna gospodinjska šola šolskih sester v Šentrupertu v nedeljo, 10. decembra, po stari, hvale vredni navadi prijazno vabila na svojo običajno akademijo. Kljub snegu in mrazu so ljudje z veseljem prihiteli od blizu in daleč na napovedano kulturno prireditev ter napolnili veliko dvorano do zadnjega kotička. Obilna udeležba je vsekakor jasno pokazala, kako zelo so rojaki severno od Drave okoli Velikovca lačni in žejni slovenske kulture.

Akademijo so učenke začele z ustreznimi deklamacijami — gostom v pozdrav in Mariji na čast. Nato je dekliški zbor pod taktirko vešče dirigentke sr. Dominike ubrano zapel nekaj izbranih Marijinih pesmi. Domači župnik Jože Damej pa je v kleni besedi na globoko obrazložil pomen in namen akademije, pa tudi nazorno orisal učno-vzgojno delo v zavodu šolskih sester: Šola ne nudi dekletom samo strokovno izobrazbo v ročnih delih, šivanju in kuharski umetnosti, marveč jih v prav toliki meri bogati tudi z duhovno in srčno kulturo, zasidrano v globoki veri, v zvestobi in ljubezni do Boga in naroda. Kot zadnjo točko sporeda so učenke pod spretnim vodstvom sr. Gonzage z lepim uspehom postavile na oder zahtevno igro v petih dejanjih. Igralke so se po vrsti prav dobro znašle v svojih vlogah, trudile so se na odru za dobro knjižno slovenščino, Urša pa je ugajala s svojo pristno domačo podjunsko govorico. Iz igre so obiskovalci prejeli nauk, da je dobro prijateljstvo take neprecenljive vrednosti, da se ne dá odtehtati ne s srebrom ne z zlatom.

Občinstvo je hvaležno in z užitkom sledilo posrečeni kulturni prireditvi in vse točke sporeda nagrajalo z navdušenim aplavzom.

ZAHVALA

Dne 22. oktobra 1978 smo položili v tihi dom v Velinji vasi našo dobro in nepozabljeno

Uršulo Kropfitsch

pd. Mežnarjevo mamo

Vsem udeležencem pogreba se zahvaljujemo za izkazano sožalje. Posebna zahvala velja domačemu župniku Leopoldu Kasslu za tolažilne besede, številni duhovščini, pevcem, velinjskim gasilcem, pogrebcem, sorodnikom ter sosedom.
Vsem, ki so darovali namesto cvetja za domačo cerkev, velja prav tako poseben Bog plačaj!

OTROCI Z DRUŽINAMI

DOM v TINJAH

Od petka, 15. 12. 1978, ob 18. uri do nedelje, 17. 12. 1978, ob 13. uri

DNEVI SREČANJA

za fante od 15. do 18. leta
„Zakaj sem kristjan?“
Voditelj: mag. Hanzej Olip

V nedeljo, 17. 12. 1978, od 14.30 do 18. ure

TEČAJ O OSNOVNIH VERSKIH RESNICAH, I., n.

„Živi ali ‚mrtvi‘ Bog?“
Predavatelja:
p. Alfonz Rabensteiner
sr. Palotti Findenig

V ponedeljek, 18. 12. 1978, ob 14.30

IMPULZI ZA OZNANILO BOŽIČNEGA SPOROČILA, n.

„Vstopil je v našo smrt“
Predavatelj: prof. dr. Karl Woschitz

V sredo, 20. 12. 1978, ob 19. uri

SPOROČILO ADVENTA

„Poslušajmo govorico molka“, n. Dia-predavanje in meditacija. Nastop glasbene in zborske skupine otroške mladine iz Tinj
Prireditelja: Dom v Tinjah in župnija Tinje

Od srede, 20. 12. 1978, ob 9. uri do četrtka, 21. 12. 1978, ob 13. uri

SEMINAR O PASTORACIJI MLADINE

„Iskati nove poti oznanjevanja“, n.
Prireditelj: AKJ Celovec

Od petka, 22. 12. 1978, ob 16. uri do torka, 26. 12. 1978, ob 13. uri

OBHAJANJE BOŽIČNIH PRAZNIKOV V SKUPNOSTI

Izredna ponudba za samske in osamele ljudi; povabljeni so tudi starejši zakonski pari

Program:

- Priprava božičnih okraskov, jaslic, božičnega drevesa, majhnih ročnih izdelkov za medsebojno obdarovanje.
- Skupno obhajanje adventnega in božičnega bogoslužja.
- Advent in Božič v besedi pisateljev in pesnikov.
- Primerni filmi, družabnostne igre in še marsikaj, česar še ne povemo.

Ta program pripravijo skupno z udeleženci vodstvo in sestre Doma v Tinjah.

V petek, 29. 12. 1978, od 9. do 17. ure

TEČAJ ZA ŽENE IN MATERE

„Naloge žene v družini in družbi“
Predavateljica: sr. Gonzaga

hotel paka

HOTEL “PAKA“ iz VELENJA (Slovenija) vas vabi v nočni bar, tel. 063-851-220. Obiščite restavracijo “Jezero“, tel. 063-850-170.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na skioptično predavanje

PO GORAH „POTI PRIJATELJSTVA“

- v petek, 15. 12. 1978, ob 18.30 v prostorih Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, Gasometergasse 10.
- V soboto, 16. 12. 1978, ob 19. uri pri Tišlarju (gostilna Gabriel) v Šentjanžu v Rožu.
- V nedeljo, 17. 12. 1978, ob 19. uri v Sele-Kotu v šoli.

PRIREDITVE

SPZ vabi na

28. SLOVENSKI PLES

ki bo v soboto, 13. 1. 1979, s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu
Nastopajo:
Veliki plesni orkester RTV Ljubljana
Narodno zabavni ansambel „Toneta Kmetca“
„Slovenski oktet“
Vstopnice po 50.— šil. v predprodaji

12. DUNAJSKI KROŽEK

Kraj: ÖMBG-Restaurant, Führichgasse 10, 1010 Wien I
Čas: petek, 15. 12. 1978, ob 19. uri
Program:
ob 19. uri: skupna večerja
ob 20. uri: predavanje in diskusija
ob 21.30: družabni del večera.
Organizacijski prispevek 100.— šil.

„Lutke mladje“ Koroške dijaške zveze v Celovcu vabi na lutkovno predstavo Marjana Belina

VOLK IN KOZLIČKI

V soboto, 16. 12. 1978, ob 13. uri pri Pušniku v Ločah
Prireditelj: SPD „Jepa-Baško jezero“ v Ločah
V soboto, 16. 12. 1978, ob 15.30 v mežnariji v Bistrici na Zilji
Prireditelj: Farna mladina v Bistrici na Zilji
V nedeljo, 17. 12. 1978, ob 11.30 v župnišču v Borovljah
Prireditelj: Farna mladina v Borovljah

KONCERT MARIJINIH PESMI

Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah
Kraj: Sele
Čas: nedelja, 17. 12. 1978, ob 20. uri
Sodelujejo: Moški in mešani pevski zbor ter ženski zbor KPD „Planina“ v Selah

Učenke Strokovne gospodinjske šole v Šentrupertu pri Velikovcu prisrčno vabijo na

KULTURNO PRIREDITEV

v nedeljo, 17. 12. 1978, ob 14.30 v Farni dvorani v Šmihelu

Poleg ostalega programa bo lepa igra v petih dejanjih

„PRAVO PRIJATELJSTVO“

Prireditelj: KPD v Šmihelu
V nedeljo, 17. 12. 1978, ob 19. uri v Farni dvorani v Žvabeku
Prireditelj: KPD „Drava“ v Žvabeku

Slovensko prosvetno društvo „ZARJA“ v Železni Kapli vabi na

„OBČNI ZBOR“

ki bo v nedeljo, 17. 12. 1978, ob 11. uri v hotelu „Obir“ v Železni Kapli.
Po občnem zboru bomo predvajali film „Florjanovo petje“, ki je bil letos posnet v naši občini.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

BOŽIČNI KULTURNI POPOLDAN

v torek, 26. 12. 1978, ob 14.30 v Borovljah v gostilni pri pošti

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Šentjakob: društvo „Rož" proslavljalo 75-letnico obstoja

Prvo izobraževalno društvo koroških Slovencev je bilo ustanovljeno 1. januarja 1903 v Šentjakobu v Rožu. Ustanovnemu občnemu zboru je predsedoval takratni župnik Matej Ražun, ki je bil leta 1908 izvoljen tudi za prvega predsednika takratne osrednje kulturne organizacije, Slovenske krščansko-socialne zveze za Koroško, predhodnice današnjih osrednjih kulturnih organizacij.

Preteklo nedeljo, 10. decembra, so se zbrali „pristaši" domačega društva v farni dvorani v Šentjakobu v Rožu, da počastijo jubilanta, 75 let „mlado" društvo SPD „Rož". Zaradi prav prazničnega vremena najbrž, pa dro tudi zaradi drugih neprilik, ki jih bo treba mirno, s preudarkom in zavzetostjo za skupno stvar pod geslom „Sloga jači, nesloga tlači" urediti v zadovoljstvo vseh kulturno-prosvetnih delavcev Šentjakoba, je bilo število gratulantov bolj skromno, čeprav se je čestitalo prvemu društvu, ki je doseglo lepo starost 75 let. (Prihodnjo nedeljo se bomo zbrali ob drugem našem 75-letniku, SPD „Drabosnjak" s Kostanj, ki praznuje svoj jubilej s pestrim sporedom v občinski hiši v Vrbi).

Sedanji predsednik SPD „Rož" Franci Krištof-Jakopič je mogel v nedeljo pozdraviti predsednika Krščanske kulturne zveze (v katero je društvo včlanjeno) Lovra Kaslja ter predsednika Slovenske prosvetne zveze Valentina Polanška, šentjakobskega župana Johana Gressla s soprogo in vse občinske odbornike s slovenskimi mandatarji Antoničem, Koschatom in Gabrielom na čelu. Prisrčno je pozdravil tudi g. župnika Andreja Kariclja, ki je v teku svojega delovanja v Šentjakobu uspešno nadaljeval delo svojega predhodnika Mateja Ražuna. Sezidal je npr. farno dvorano, brez katere si šentjakobskega kulturnega delovanja ni moč predstavljati, v okviru farne mladine pa prav „farovž" zbuja in krepi kulturno-prosvetno zavest najmlajših občanov, ki že dolga leta predstavljajo tudi najboljši naraščaj za društvo samo.

Nedeljsko slavnost v Šentjakobu so olepšali pevci domačega zbora pod vodstvom Lajka Milisavljeviča, zaradi bolezni glavnega igralca je nameravani odrski nastop odpadel. Namesto njega so nastopili tamburaši iz Hodiš, ki jih vodi Dorica Sabotnik, Stickrova iz Šentpetra. Inž. Tonči Schlapper je recitiral iz pesniškega ustvarjanja Antona Gabriela, Strdenovega očeta iz Leš, ki je stal kot 12-leten mladenič ob zibelki društva in je s tem najstarejši njegov član, ter iz pesniškega dela Gustava Januša. Gustav Januš se je priselil že pred leti iz Sel v Podrožco in poučuje na glavni šoli v Šentjakobu ter se bavi poleg pisateljevanja tudi z likovno umetnostjo.

Toni Sticker je prav za jubilejno proslavo pripravil zanimiv oris zgodovine društva, ki ga je med posameznimi pevskimi in tamburaškimi nastopi podajal z Zalko Mikl, učiteljico iz Svaten. Med drugim sta rekla:

„V kolikor je meni znano potom ustnega izročila, pravi Ščedemnik, se je pričelo kulturno delo v Šentjakobu s petjem na vasi. In sicer so bili na Vazah pri Arinu — Babharju, Trlovčniku, Mehrnjaku, Tavplnu, Prešanu in še drugod fantje kakor dekleta dobri pevci. Zbirali so se ob večerih pri zasebnikih k medsebojnemu spoznavanju, si tam pripovedovali novice — tudi smešnice in prepevali tudi kot vasovalci pod okni svojih ljubic... Ker pa je bilo tedaj v Šentjakobu še veliko mladine, ki s posluhom ni bila obdarovana in bi se rada kulturno udejstvovala, se je na pobudo župnika Ražuna ustanovilo leta 1903 „Izobraževalno društvo Kot v Šentjakobu", kateremu je prvi predsedoval Franc Fuger, Orinov na Vazah...

...Najbolj viden in z uspehi nagrajen spomenik za kulturno delo Šentjakobčanov je „Narodna šola" v Šentpetru, ki je neoporečna zasluga župnika Ražuna. Postavil jo je iz lastne iniciative, s pomočjo svojih faranov in slovenskih sodeželanov, ker je čutil tako potrebo za obstoj slovenskega življa.

Akoravno stavba ne nosi več prvotnega napisa, se oporoka župnika Ražuna „Vse v blagor naroda" gotovo še danes docela izpolnjuje. Zato smo Šentjakobčani dolžni vsem tem narodnim pionirjem biti hvaležni, jim izkazovati zasluženo čast ter skrbeti za obstoj teh korporacij.

Po 1. svetovni vojni in prestalem plebiscitu je napočila društvu „zlata doba", čeprav se je z vidnim delom pričelo šele leta 1921. Naši kulturni delavci so se s tako vnemo zagnali v delo kot nikoli več. Namen slov. društva je bil med drugim, da navaja člane narodne družine k štednji in zmernosti. Pri kulturnem delovanju pa se vidi, da so bili vse drugo kot zmerni... Neverjetna je bilanca desetletnega dela: 32 iger, 76 predstav. Igralo se je sprva pri Cvitarju. Ko pa dvorana ni več odgovarjala predpisom, so dekan Šenk dovolili, da se del hleva prezida v društveno dvorano. Pridne roke so v dolgih nočeh v nekaj tednih opravile to težavno delo... Društvu so v medvojnih letih predsedovali Lepušic Hanzej, Čuden, Šimej Martinjak, Štikar Jozej in Janko Janežič. Predsedniki so bili istočasno režiserji.

Društvo pa ni le uprizarjalo igre, bilo je vsestransko aktivno. Zavedalo se je potrebe izobraževanja. Zato so se srečavali v mesečnih sestankih, premišljevali o zadružništvu, se pogovarjali o ženskem vprašanju in razpravljali med drugim o vzgoji značajev. Miha Amruš je predaval o vojnih doživljajih in ujetništvu, posluževali pa so se tudi že skioptičnih predavanj.

Nanovo je nastal tamburaški zbor s 14 člani pod vodstvom šolanega Franca Rauterja, in moški pevski zbor, ki ga je vodil Tončej Nagele. Iz tega zbora je nastal oktet, ki je kot prvi slovenski koroški zbor prepeval celo v radiu...

Še ena posebnost tega časa je „Fantovski pokret v društvu" (1934) pod geslom „Bodimo složni in gojimo, kar je našega". To so bile fantovske voditeljske vaje pri Janežiču v Lešah.

„Redkokdaj imamo v Št. Jakobu priliko, imeti na odru to nežno in zopet korajžno našo mladino. Vse naše pozornosti so vredna ta naša dekleta in fantje, ki z vnemo in z veselim trudom pripravljajo to prireditev". Tako je vabilo društvo na proslavo ob zaključku slovenskega jezikovnega tečaja, ki ga je vodil eden najbolj zaslužnih društvenikov, Janko Janežič iz Leš.

Politično ozračje se je s širjenjem nacizma zastrupilo, kulturna dejavnost otežkočila. Ko so leta 1933 Šentjakobčani hoteli uprizoriti igro „Hrepenenje po materi", so brambovci to preprečili.

„Trotz dem Predigen vom Frieden auf Erden darf bei uns das Volk nicht zur Ruhe kommen. Und daß dazu auch noch unser Pfarrer nicht wenig beiträgt, kann man aus nachstehendem ersehen. Am 24. Dezember 1933 sollte in unserem Pfarrhof eine Igra stattfinden. Die Proben wurden sehr geheim gehalten.

Über zehn Jahre betreiben die Strankaanhänger in diesem Hause die Hetze gegen die Heimattreuen. Wann werden endlich diese ungerechten Zustände ein Ende finden?" je zapisal celovški „Kärntner Heimat".

Današnje slavje pa je v precejšnji meri tudi praznik Miklove Zale, saj se letos spominjamo 500-letnice turških vpadov in je to igra, ki jo je društvo najpogosteje uprizarjalo.

Prvo Miklovo Zalo na Koroškem sta pripravila Miklavčič Jozej — Ščedemnik iz Ščedma in Lepušic Hanzej — Fukar z Raven s pomočjo dramatizatorja Jake Špicarja. Do 2. svetovne vojne so jo igrali kar 45 krat. Nadaljnji režiserji so bili Jozej Štikar, Šimej Martinjak, Janko Janežič, župnik Vinko Zaletel in pečniški provizor Peter Sticker.

Po vojni se je Miklova Zala igrala prvič leta 1953 v Svatnah, leta 1958 trikrat v farni dvorani in v Globasnici. Ob petdesetletnici dramatizacije in 20-letnici izseljevanja leta 1962 se je uprizorila na farovškem dvorišču in v celovškem mestnem gledališču. Pet let nato istotam, v Gorici in Trstu. Letos se je Zala igrala kar 9 krat: 5 krat v farni dvorani, 2 krat v Škocijanu, v Ljubljani (Križanke) in na Ravnah v Sloveniji.

Miklova Zala je v teku 75 let dela našega prosvetnega društva pritegnila prav gotovo največ gledalcev, saj se je igrala kar 68 krat. Po 2. svetovni vojni je prodrla pri kulturnem delovanju napredna misel, želja po svobodi. Zato se je društvo preimenovalo v „Svobodo". Delovanje je bilo zelo otežkočeno, ker je bilo vso orodje društva v času nacifašizma uničeno ali ukradeno. „Smrt fašizmu — svoboda narodu" je bilo tedaj geslo društva. Prva povojna prireditev je bil „miting" 30. junija 1946 z igro „Izgubljeni raj", pevskimi točkami in deklamacijami... Predsedniki društva so bili tedaj Jozej Sticker, Tonej Kajžnik in Jozej Štornik. Škoda, da je v naslednjih letih veselje do kulturnega ustvarjanja v društvu precej usahnilo. Mladina se je v naslednjih letih začela zbirati v farovžu. Igralska dejavnost je doživela nov procvit po zaslugi tedanjega kaplana Vinka Zaletela, ki je pripravil mnogo iger. V teh letih je stal Šentjakob v odrski dejavnosti prav gotovo na prvem mestu, saj je ponesel svoje delo ob številnih gostovanjih po celem Koroškem. Hvaležni se spominjamo našega rajnega Francija Rasingerja, ki ni le bil naš najboljši igralec, temveč je po sili razmer tudi režiral, ko je začelo leta 1961 delovati društvo, sedaj Slovensko prosvetno društvo „Rož"... Tamburaški zbor, ki so ga v teh letih ustanovili, je žalibog kaj kmalu za vedno utihnil...

Hvalevredna je iniciativa pečniškega župnika Petra Stickerja, ki je v zadnjih letih prevzel režijo. Zaveda se, da je treba našemu igranju dati nove vsebine.

Mihej Baumgartner, Mihej Amruš in Jozej Sticker so bili zadnji predsedniki društva.

Ko neprestano udarja na naše uho pesem dela in skrbi, da smo od nje često vsi trdi in izmučeni, so naše duše žejne druge pesmi: pesmi o vigrednem delu in cvetju, pesmi o mladi ljubezni in veseli svatbi, pesmi o veselju in lepotah našega življenja, pesmi o domu in domovini. Prav ta ljubezen do domače pesmi sta nas spodbudila, da smo v Šentjakobu pred petimi leti na pobudo Lajka Milisavljeviča in Dorice Sabotnik, prej Stickerjeve, ustanovili nov zbor. Zborovodja Lajko je s svojim zborom zaoral novo ledino. Prvi koncert, ki nam ga je zbor pripravil, je bil stilni koncert „rožanska ljudska pesem". Pred letom dni so nam predstavili mladi pevci „Uascit pr Zile", sedaj pa pripravlja zbor koncert na besedila koroških pesnikov.

Zalka Mikl in Toni Sticker sta zaključila svoj prikaz zgodovine Slovenskega prosvetnega društva „Rož" z mislijo pisatelja Valentina Polanška, ki pravi:

„Kulturni delavci občudujemo naše prednike, kako so svojo predanost do duhovnega osveščanja in srčne omike vlagali v dobrobit koroškega Slovenca. Ako niso mogli vsepovsod dvigniti svojih prizadevanj v novo rast, so vsaj reševali narod sredi naplavin germanizacije. Vedno so v prvi vrsti stali vneti prosvetarji: neutrudljive čebelice, tihi, nesebični vsakdanji heroji, ki so se razdajali v občudovanja vredni ljubezni do slovenstva in postavljali temelje organiziranega kulturno-prosvetnega udejstvovanja."

F. K.

Mešani zbor SPD „Rož" pod vodstvom Lajka Milisavljeviča: na prvem nastopu v Šentjakobu, v Ločah ter v Celovcu v koncertni dvorani.

ALEKSANDER DUMBARION:

Usodne sanje

Bila je ena od tistih deklet, ki ne stopajo v korak s časom. Takih dandanes pravzaprav sploh ni več. Nežno zaobljenih in rožnatih. Vrtnice, jabolčna pita, lahko belo vino, valčki. Moški so se na cesti ozirali za njo s hrepenenjem po starih časih v srcu ter ugotavljali, da nemara dolgi lasje in opuščanje nedrčkov in sandalov niso edini zveličavni znaki ženskosti. Ellen je imela eno samo, vendar dobro prikrito hibo.

Rich — no, dobro, Rich ni bil ravno glavni dobitek. Ko je še igral v univerzitetnem nogometnem moštvu, so v tisku objavili o njem nekaj posrečenih fotografij, toda nazadnje je njegovo moštvo vseeno pristalo na dnu lestvice. Bil je kratko ostrižen, imel je nekaj oblek po 200 dolarjev in je bil po svoje prijeten. „Očarljivi ste in pri denarju," je bilo zapisano v njegovem horoskopu, toda to je bilo tudi vse — sestavljavci horoskopa so spregledali tisto prikrito Ellenino hibo.

Ellen in Rich sta se spoznala na eni od redkih zares velikih zabav marca tisto leto in sta se junija poročila. Kupila sta razkošno hišo v Berkeleyu. Kraljevala je na hribu nad zalivom. In bila sta srečna.

To se pravi, bila sta srečna do drugega leta zakona, ko je Ellen začela obhajati negotovost, spričo katere si ni znala pomagati.

„Zopet sem imela tiste sanje," je rekla nekega jutra pri zajtrku.

„Te je strah, ali si želiš, da bi se ti sanje izpolnile?" je vprašal Rich, medtem ko se je basal s klobaso.

„Oh, ne eno ne drugo. Poslušaj, pozabila sem ti povedati, da sem Valižanka. Seveda samo moj rod izhaja od tam. Harris je waleško ime."

„Kako lepo," je odsotno zamomljal. „Eisteddfods, caernarvonski grad in pesmi Dylana Thomasa."

„Nisem imela tega v mislih," je rekla Ellen. „Hotela sem ti povedati, da je moja babica živela v mali vasici v Walesu in da je bila jasnovidna. Ko sem bila majhna, je bila moja družina prepričana, da sem podedovala to smešno lastnost."

„Zelo zanimivo," je dejal. „In kaj je danes odkril tvoj radar?"

„Ne norčuj se. To ni kar tako," je zamišljeno zamrmrala Ellen. „Ponavadi sanjam o stvareh, o katerih pravzaprav ne bi smela nič vedeti. Potem se izkaže, da sem sanjala o čem, kar se je v resnici zgodilo — bolj ali manj."

„Bolj ali manj?" je vprašal. „Bolj ali manj! To je čisto podobno jasnovidnosti."

„Prav, ko mi je bilo šest ali sedem let, sem sanjala, da ded sedi na velikem zaboju pod vrvjo za perilo; nekaj se mu je zgodilo in omahnil je mrtev."

„Mu je padla na glavo kljukica za perilo?"

„Ne, tepček, vedeti moraš, da je deda zadela kap, ko se je sredi največjega prometa s trolejbusom vozil po Washingtonu. Odtlej so bili prepričani, da sem jasnovidka."

„Lahko navedeš še kak primer?"

„Nič pomembnega. Čez čas je moj dar usahnil. Zdaj pa imam spet čudne sanje."

Zasmejal se je. „Kakšne?"

„Eh, tako nenavadne so, da ti jih nisem nameravala opisati. Ampak ker si dobre volje, ti povem — sanjala sem o tebi. Bil si v veliki sobi z zelo lepim rdečelasim dekletom, zelo naličenim, v pravem mini-krilcu, saj veš, no. Očitno si sedel ali klečal na nekem nizkem kosu pohištva. Prikazal se je moški in vama postregel s pijačo. To je vse, česar se spomnim, ne morem pa se spomniti, da bi mi bil v zadnjem času pripovedoval, da si popival s kakšno rdečelasko."

Tokrat se je Rich zakrohotal. „Čudovito! Nepozabno!" je vzkliknil. „Kratkovidna jasnovidka. Vse je čisto res."

„Ne vem, kaj je tako smešnega," se je uprla Ellen vsa zardela in malce besna.

„No prav," jo je pomiril. „Nikar se ne razjezi. Se spominjaš, da sem v sredo odšel malo bolj zgodaj? Na poti v službo sem stopil k obhajilu v cerkev sv. Marka. Ker si verjetno še vedno ena od tistih zagrizenih katoliških zaslepljenk, ki nikdar nočejo stopiti v skromno episkopalno cerkev, moram nekatere stvari skrivati. Pri oltarni ograji je klečalo dekle. Ne vem, kdo je bila. Seveda naju je duhovnik oba obhajal."

Ellen je v razburjenosti ušel zadržan krik. Rich jo je poljubil in žvižgaje odšel v službo.

Dva tedna pozneje je bila nekega jutra pri zajtrku tako zdelana in zaskrbljena, da ji je slednjič le izsilil priznanje. „Prosim te, bilo je ravno tako trapasto kot zadnjič. Spet neumne sanje."

Vztrajal je, naj mu jih opiše.

„Strašno nerodno mi je. No, pa bodi. Sanjalo se mi je, da si bil v sobi z mnogimi zelo močnimi svetilkami. Očitno si se slačil. Dekle — mislim, da je bilo isto dekle z rdečimi lasmi, vendar se morda motim — je ležalo na postelji. Stopil si bliže in nato legel k njej."

„O bog!" je zaječal. „Vse je res! Ravno tako je kot z dedovo vrvjo za perilo."

„Res je?" je plašno vprašala. „Oh, Rich, nikar mi ne zadajaj bolečin."

„Trapica," je rekel. „Snemali smo reklamni film za nekakšen prašek proti glavobolu. Jezus, ne morem se spomniti imena. Kako se ga potem šele kupci! Saj je vseeno, punca je ležala na kavču z vrečko ledu na glavi in snemalec Eddie je pobesnel, ker se očitno ni znala lepo držati in obenem javkati zaradi glavobola. Zato sem slekel suknjič, stopil zraven, legel na rob kavča in ji pokazal, kako naj se drži, da bo snemalni kot najprimernejši. Konec privida. Da, še to: nemara je bila res rdečelasa, vendar je bila stara najmanj 35 let. Bolj gospodinjski tip. Ti trapica."

„Oh, Rich, oprosti mi. Obljubim, da ne bom nikdar več sanjala," je vneto obljubila Ellen.

Vendar je še sanjala. Potreboval je celo sobotno popoldne, da jo je pripravil k besedi. Priznala je šele potem, ko sta se vrnila z nakupov in je popila še dva kozarca viskija. „Nekdo se v spanju iz mene nesramno norčuje," je rekla. „Če ti tole povem, mi obljubi, da se ne boš smejal. Kadar sem budna, sanjam, niti za hip ne verjamem, vendar so strašno stvarne, kadar se mi prikažejo v spanju."

„Zakaj nikoli ne sanjaš, da hodiš naga po ulici? Ali pa da tavaš po orjaškem gasilskem domu?" je vprašal. Bil je nekoliko napet in bilo je, ko da se hoče sprostiti s šalami.

„Zadnje sanje so bile najstrašnejše," je začela Ellen. „Videla sem te v tisti mali sobi. Tam so bili še trije drugi ljudje — še en moški in dve dekleti. Vsi ste se smejali. Ne morem reči, ali je bila ena od deklet rdečelaska, ki jo že poznava, vendar mislim, da je bila. Potem sta ti in tisti drugi moški začela objemati dekleti. Kot sem že rekla, vsemu skupaj niti malo ne verjamem." Prenehala je in se stresla. „Rich, kako si mogel?"

„Ampak, mar ne veš!" je dejal. „Živim divje in pohotno spolno življenje v tvojem spanju, če ga že v svojem ne morem. Treščila si naravnost v naš nagi prizor v Pomfretovi ve'eblagovnici včeraj popoldne okrog treh. Kakšna veselica! Potem pa si vse skupaj pokvarila, ljubica."

Ellen je na široko odprla usta in začela jokati. Ni bila preveč bistra.

„Edina napaka je bila v tem, da mene sploh ni bilo zraven!"

„Rich, prosim! Mučiš me."

„No, pa poglejva malo v stekleno vedeževalsko kroglo," je nadaljeval. „Vidiva sobico — vendar je na njej nekaj smešnega. Videti je, ko da se nekam spušča. Aha! Saj to je vendar tovorno dvigalo. V njem sta dva moška in dve mični, popolnoma nagi dekleti. Moška držita dekleti okrog golih prsi. Nazadnje se dvigalo z ropotom ustavi. Zadoni glas; težak, ravnodušen glas iz zvočnika. ‚Gospod Markham, ali bi mi naredili uslugo in bi odnesli eno od tehle izložbenih lutk v studio, kjer ste postavili snemalno kamero? Le kaj se je zgodilo tistemu lenuhu, ki bi mi moral pomagati?' Potem spregovori drug glas: ‚Seveda Tony, pomagal ti bom, da bomo prej opravili'."

Potem sta spila še po en kozarec in se spet smejala. Pravzaprav si je Rich še trikrat natočil pijačo.

„Mati, poslušaj, strašansko me je sram govoriti o tem, ampak spet sem imela tiste čudne sanje. Ne, ne kličem te zaradi tega ob enih zjutraj. To ni pravi razlog ... Ja, vem, da si potrebna počitka in, ja, vem, da se ne bi smela obnašati kot živčen otrok, vendar sem pričakovala, da bo Rich prišel ob pol sedmih domov, pa ga še vedno ni. Ko sem ga čakala, sem zaspala in imela čudne sanje.

Rich je bil z nekim dekletom v kopalnici. Videla sem, da se smejeta in se objemata. Potem pa je iznenada iz vseh pip začela bruhati voda in nista jih mogla zapreti. Nato se je — to je strašno — cela kopalnica napo'nila z vodo in utonila sta. Mimogrede, bila je tista rdečelaska, ki se je že prej prikazovala v mojih sanjah. V Richevi pisarni nihče ne odgovori, zato, prosim, pokliči policijo ali kogarkoli. Ne vem, kje se klati, in sem tako v skrbeh, da bom začela kričati."

Ko je čez eno uro stopil skozi vrata njen oče z družinskim zdravnikom, ni kričala. Posrečilo se jima je, da sta ji vsilila pomirjevalno sredstvo, preden sta ji povedala novico. Skraja je bilo hudo, potem pa sta jo slednjič le spravila spat ravno tedaj, ko je prišla tudi njena mati.

„Kaj pa naj bi pomenilo tisto njeno mrmranje: ‚Lažnivec, lažnivec, lažnivec!'?" je vprašal oče.

„Moj bog!" je vzkliknila mati. „Ubogi otrok. Če bi bil ti ženska, ki se je njenemu možu skupaj s svojo ljubico pravkar posrečilo z avtomobilom zapeljati v pet metrov globoko vodo in se utopiti, ne bi spraševal takih traparij!"

anekdote - anekdote

Paderewskega so vprašali, kdo je po njegovem mnenju najboljši pianist na svetu.

»Sta samo dva velika pianista,« je odgovoril Paderewski. »Drugi je Godowski.«

*

Slavni violinist in skladatelj Niccolò Paganini (1782—1840) je bil nekoč v klubu, kjer se je neki pianist hvalil s svojo umetnostjo:

»Na moje koncerte prihaja toliko ljudi, da se kar gnetejo po hodnikih!«

»To še ni nič!« je vzkliknil Paganini. »Pri mojih koncertih je taka gneča, da moram celo sam stati!«

IVAN CANKAR: **10**

Podobe iz sanj

Ti pa, ki nisi starec, ti, ki si komaj šele živel, ti si plah, gledaš duhove. Greš mimo nageljna, ki ti je cvetel še sinoči, povesiš glavo in molčiš. Vprašam te po ljubici, pa se oziraš, če me kdo ni slišal. Kaj te je sram te ljubezni? Vprašam te po glasnih urah, ki smo jih prevriskali ob vinu v mračni kleti, pa se obrneš v stran. Kaj ti je žal zaradi njih? Rad bi govoril s teboj o tistih časih — oj, kako so še blizu! — ko smo bili močni in zdravi in so naše pogumne misli razmikale oblake, se žogale z zvezdami. Spomni se, kako se je takrat vzdignil naš ponos više od orla; kako nam je bila prihodnost polna veselih zmag, že v samem pričakovanju izbojevanih; kako smo, vitezi, rešili zalo kraljično, domovino, iz brezna sramote in bolečin. Spomni se: kaj ni bilo vse to še včeraj, ah, še pred kratko uro? Ti strmiš v ta črna tla, si tíh in bled. Osupla beseda, kakor vzdramljena iz polusanj, šepeče na ustnicah: „To so pa rože!" Greš dalje, ne ozreš se ne name, ne v svoje srce.

Kaj bi ti očital, tovariš v bridkosti? Tudi meni se je godilo tako in še huje. Kar sem nekoč doživel veselega, kar žalega, vse mi je bilo pesem; prijazen pozdrav, ljubezniv pogled, vse mi je bila pesem; in tudi bolečina, tudi ta mi je bila pesem, in ta še najslajša; ljudje so stali na polju, so se spogledali in so poslušali z veselim začudenjem. Meni so prepevale naše gore in naše doline, koder sem hodil, in moje srce je prepevalo z njimi; še kadar se je vesoljno nebo razjokalo, so bile solze biseri, ki so prepevali v pisani mavrici ... Tiho je zdaj, vse tiho, tišje nego opolnoči; od nikoder ni pesmi, še iz grobov ne; jaz pa bi rad pel, duši me v grlu in v srcu.

Tja pojdem, kjer so rasle moje najlepše rože, tja, kjer sem poslušal svoje najslajše pesmi; v tiste kraje pojdem, ki so poslušali smehljaje moj prvi glas, veseli klic škrjanca pod soncem. Tolikokrat so mi dali tolažbe; vselej, kadar sem prišel utrujen, pust in premražen, so mi dali okrepčila in čistega ognja. Kje so? Zbegano oko jih išče, ne vidi jih. Še na grobovih ni ne cvetja, ne znamenja.

Ali bi se tja povrnil, v tiste blagoslovljene kraje, kjer se je moje srce trepetaje odprlo nezaslišanemu čudežu, ljubezni? Tja se povrnem; vesele pesmi so tam, vroče in sočne! ... Spomni se, draga, na rdeče ciklamne, ki sem te z njimi posul, tam v soparni senci, kraj smrekovega gozdiča, pod avgustovim soncem, ki je v dolgih poljubih pilo, sesalo váse razpaljeno zemljo. Tvoje oči so bile napol odprte, gledale so tiho in globoko, dvoje sinjih jezer; tvoje ustnice so bile napol odprte, smehljale so se trudno in žejno. Kakor ena sama ogromna ploskev se je nagnil in vzdignil svet pred mojimi omamljenimi očmi. Spomni se, draga, da se nama spet oglasi tista večna, do samih nebes plameneča pesem. Kje si? Ne vrneš se, ne odgovoriš; ah, še tvoj grob molči, grob najin in najine pesmi.

Rad bi pel, da bi se zvrnil ta črni kamen od moje duše.

Povrnem se na svojo romarsko cesto, na to cesto brez konca, na klance in križpoti, kolovoze, steze in strmine, v dež in vihar, v blato in brozgo, v meglo in mraz in v žgoče poletje; počival bom na mnogoštevilnih postajah, v skednju in v hlevu, v veseli krčmi, v družbi zvestih tovarišev, v gluhi samoti, na travi pod prijaznimi zvezdami; in prepevala mi bo družba in noč in samota, prepevala pesmi, ki so bile že zdavnaj v mojem srcu in so čakale, da jim usmiljena roka odklene duri ... Ni glasu; cesta je mrtva in je v mraku, ne vidim je.

Prepeval bi, zato vsaj bi prepeval, da se zgane ta tišina, ki je strašnejša od same smrti.

Zapoj, duša, zapoj o bolesti, najgloblji, najbolj pekoči in najlepši od vseh. Zapoj o bolesti, ki vre in vpije brez nehanja iz te uboge zemlje, ki jo ljubiš. Oj še ta pesem, še ta najvišja, edina, še ta molči. Srce je zaklenjeno, ječi pod zapahi; glava klone, ustna šepečejo komaj zavedno, v tihem začudenju: „To so pa rože!" In tudi bolest je le še slutnja brez lica in besede.

Tako blizu je vse in tako daleč; vse, kar je bilo glasnega, živega in našega; tako blizu je, da se nam še srce vije in para od slovesa; tako daleč, da že groba ne vidimo več, ne moremo zapeti žalostinke, postaviti znamenja. Ustna bodo kmalu obnemela, komaj šepečejo še ob spominu, ki beži za gore: „To so pa rože!" ...

TISTO VPRAŠANJE

Bil sem v kraju, ki ga prej še nikoli nisem videl, tudi v sanjah ne; pa vendar se nisem čudil prav nič, da sem tam — bilo mi je vse tako naravno, znano in domače, kakor da sem v svoji prijazni izbi na Rožniku. Sila prostrana dvorana je bila; zdelo se mi je, da nima sten, v toliko daljavo so bile razmaknjene. Polmrak je bil v dvorani; visoko od stropa je motno svetila zastrta luč, tako da je bil mrak ob tem

RADIO CELOVEC
SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 17. decembra: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 18. decembra: 14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Koroški zbori.

TOREK, 19. decembra: 09.30—10.00 Domača zabavna glasba — 14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Šport — A. Slodnjak: Janežič.

SREDA, 20. decembra: 14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Minute z... — Literatura.

ČETRTEK, 21. decembra: 14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Mladina in šport.

PETEK, 22. decembra: 09.15—09.30 4. šolska radijska oddaja (J. Koncilja: „Na planinci sem služil" 1.—4. šolska stopnja) — 14.10—15.00 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 23. decembra: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA
1. SPORED

NEDELJA, 17. decembra: 10.00 Planquadrat — 14.05 Največje gledališče sveta — 16.35 Pinocchio — 17.00 Ena, dve ali tri — 17.45 Velikan — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Ljudska glasba — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Adventni pogovor — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Dama s kamelijami — 21.55 Šport — 22.05 Nočni izbor — 22.50 Poročila.

PONEDELJEK, 18. decembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 People taking action — 10.30 Železna maska — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Golden silents — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.00 Ceste San Francisca — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 19. decembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Songs alive — 10.00 Ekologija — Rastlina in mi — 10.30 Lesketajoče se zvezde — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Juveli 7. kontinenta — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Servisni predal — 20.15 Zgodbe o strahovih — 21.10 Na besedo — 21.55 Poročila in šport — 22.00 Hokej na ledu: ATSE Gradec — KAC, posnetek.

SREDA, 20. decembra: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Gospodariti — 10.00 Avstrijska jezera ter njihov gospodarski pomen — 10.30 Susam Lenox, her fall and rise — 16.35 Pinocchio — 17.00 Jabolka — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Cas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 24 ur iz življenja žene — 21.25 ORF-igra o potovanju — 21.35 Ana Karenina — 22.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 21. decembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Francoščina — 9.55 Evrovizija iz Kranjske gore: Veleslalom moških — 11.15 Naenkratna vzdržnost Konrada Steinerja — 12.55 Veleslalom moških, 2. tek — 17.00 Posnetek iz Kranjske gore — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prosimo za mizo — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Sovražni bratje — Alpensaga, 4. del — 21.30 Poročila — 21.35 Šport.

PETEK, 22. decembra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 9.55 Kranjska gora: Slalom moških, 1. tek — 11.25 Tempel, cerkev, mošeja — 11.55 Slalom moških, 2. tek — 17.30 Posnetek iz Kranjske gore — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Ekspedicija v srednji vek — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Povratek — povratek starega gospoda — 21.15 Obstaja Bog? — 22.05 Šport in reklama — 22.15 Veliki dež.

SOBOTA, 23. decembra: 15.15 Mož, ki je prišel na kosilo — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Komaski — italijanski gradbeniki na Gradiščanskem — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Cas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.15 Nebotičnik v plamenih — 23.50 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 17. decembra: 15.55 Koncertna ura — Brahms — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 — Predarlska — 18.00 Susan Lenox — 19.15 Dva gospoda — Dick in Doof — 19.30 A christmas carol — 19.55 Knjižni bazar — 20.15 Prizma — 22.05 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 18. decembra: 18.00 Songs alive — 18.30 Nahrbtnik spominov — 19.30 Kitara za vse — 20.00 Ana Karenina — 21.00 Tuj sem se priselil — 22.05 Čas v sliki 2 — 22.35 Dobrodošli v Los Angelesu.

TOREK, 19. decembra: 18.00 Avstrijska jezera ter njihov gospodarski pomen — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Naenkratna samota Konrada Steinerja — 21.40 Cas v sliki 2 s kulturo — 22.15 Club 2.

SREDA, 20. decembra: 18.00 Francoščina — 18.30 Ö 9 — 19.00 Tako je bilo včeraj — 20.00 Pravi Dunajčan nikoli ne utone — 20.50 Teleobjektiv — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.10 Trailer.

ČETRTEK, 21. decembra: 18.00 Ruščina — 18.30 Portret — 19.30 Spotlight — 20.00 James Last-šov — 21.30 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.05 Club 2.

PETEK, 22. decembra: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Mrlič je v napačnem kovčku — 18.00 Orientacija — Konec dolge poti — 18.30 Portret — Claude Monet — 19.30 Trailer — 20.15 Potapljati se po zlatu — 21.15 Sveta noč — 22.00 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.25 Mednarodni šov ob petkih: Charles Trenet.

SOBOTA, 23. decembra: 15.15 Robin Hood — kralj vagabundov — 17.00 Servisni predal — 17.15 Gospodariti — 18.00 Koncertna ura — 19.30 Pustolovščina divjina — 20.00 Galerija — 20.15 Brat, imaš groš zame? — 21.55 Pustite nas iti v Betlehem.

TV Ljubljana
1. SPORED

NEDELJA, 17. decembra: 8.50 Poročila — 8.55 Za nedeljsko dobro jutro: Pevski tabor 78 — 9.25 625 — 9.45 Odborniki — 10.30 Čebelica Maja, otroška oddaja — 10.55 Skrivnost pletenega koša — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila (do 12.35) Kaj vemo o... dokumentarni film — Rokomet: Železničar — Borac — Dosje našega časa: Leto 1959 — Športna poročila — Festival vojaške pesmi — Poročila — Film: Veliki šef — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 A. Marodić: Preobrat, oddaja iz cikla: Poti in stranpoti — 20.55 Kanjon mrtvo Duboko — 21.25 TV dnevnik — 21.40 Okrogli svet — 22.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 18. decembra: 9.00 TV v šoli: Pravopis, Otroški domovi in šole v NOB, Za prosti čas, Živi svet, Primorje — 10.00 TV v šoli: Materinščina, Risanka, Zemljepis — 11.10 TV v šoli: Za najmlajše — 15.00 TV v šoli, ponovitev — 16.15 Kmetijska oddaja TV Beograd — 17.15 Poročila — 17.20 Čarobna žoga, otroška oddaja — 17.35 Kaj vemo o... dokumentarni film — 18.00 Obzornik — 18.10 Etika v prometu — 18.20 Spekter: Gradnja metroja, Barvanje avtomobila — 18.30 Sola smučanja — 18.40 Mozaik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 TV drama — 21.20 Kulturne diagonale — 22.00 TV dnevnik.

TOREK, 19. decembra: 8.45 TV v šoli: Dihanje živih bitij, Ali ste vedeli, Musical, TV vrtec, Dnevnik 10 — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Risanka, Glasbeni pouk — 14.45 TV v šoli, ponovitev — 16.20 Šolska TV: Avstralija, Oborožene sile SFRJ — 17.25 Poročila — 17.30 Radenci 78, 4. del — 18.00 Obzornik — 18.10 Daljnogled — 18.40 Čas, ki živi: Slovenska vojaška partizanska bolnica Pavla — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 Stendhal: Lucien Leuwen — 21.25 Razvoj popularne glasbe, serijska oddaja — 22.15 TV dnevnik.

SREDA, 20. decembra: 8.30 TV v šoli: Razpad kolonializma, Promet, Bitka na Neretvi, Slikarske tehnike — 10.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka — 10.50 Cortina d'Ampezzo: Smuk za moške, prenos — 16.20 Smuk za moške, posnetek iz Cortine d'Ampezzo — 17.05 Poročila — 17.10 Z besedo in sliko: Modri zajec — 17.25 Londonska narodna galerija — 17.50 Obzornik — 18.00 Mostovi — 18.20 Iz zgodovine krvodajalstva — 18.30 Puntarska pesem, 4. del — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Kandidat — 21.45 TV dnevnik — 22.00 Miniature: Jazzovski orkester RTV Beograd.

ČETRTEK, 21. decembra: 9.55 do 11.30 in 12.55 do 14.30 Veleslalom za moške, prenos iz Kranjske gore — 15.10 Šolska TV: Avstralija, Oborožene sile SFRJ — 16.15 Veleslalom za moške, posnetek iz Kranjske gore — 17.15 Poročila — 17.20 Saj to je za znoreti, I. del mladinske igre — 17.55 Obzornik — 18.05 Stare japonske pravljice — 18.20 Etna, dokumentarni film — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Izziv kulturi: Kulturna dediščina naših krajev — 22.05 TV dnevnik — 22.20 Jazz na ekranu: Kvartet Dewey Redman.

PETEK, 22. decembra: 9.55 do 11.30 in 11.55 do 13.30 Slalom za moške, prenos iz Kranjske gore — 15.00 TV v šoli — 16.15 Slalom za moške, posnetek iz Kranjske gore — 17.15 Poročila — 17.20 Zverinice iz Rezije: Mravlji in muren — 17.40 Mathis — 18.00 Obzornik — 18.10 Srečanje oktetov 78 — 18.40 Srečanje z življenjem himalajskega predgorja — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Slavnostna prireditev ob dnevu JLA — 21.05 Razgledi — 21.35 TV dnevnik — 21.50 Baretta — 22.40 Poročila.

SOBOTA, 23. decembra: 8.00 Poročila — 8.05 Stare japonske pravljice — 8.20 Čarobna žoga — 8.35 Z besedo in sliko: Modri zajec — 8.50 Saj to je za znoreti, I. del — 9.25 Dokumentarna oddaja — 16.00 Poročila — 16.05 Otok Tjulenjev, mladinski film — 17.00 Državno košarkarsko prvenstvo, prenos — 18.35 Obzornik — 18.50 Muppet-show — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Will Shakespeare — 20.55 Gospod Verdoux, film — 22.55 Poročila — 23.00 625.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 17. decembra: 14.55 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarni film — 20.45 Včeraj, danes, jutri — 21.05 Celovečerni film.

PONEDELJEK, 18. decembra: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroški orfej — 18.00 Mali šlager — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Sportna oddaja — 20.30 Dokumentarna oddaja — 21.00 24 ur — 21.10 Celovečerni film.

TOREK, 19. decembra: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Nove knjige — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Izviri — 20.25 Liverpool: Nogomet: Liverpool — Anderlecht, prenos.

(Dalje na 8. strani)

Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj k

Sem po kuhinje!

PODJERBERK — ST. KATHREIN
Škofiče/Schiefling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

komaj razločnem spominu na svetlobo in dan še pustejši. V zraku je dišalo po trohnobi in po nakopičenih človeških telesih, mukoma so sople prsi pod njegovo težo. Tišina je bila brezkončna, nepremična; ni je motilo sopenje izmučenih prsi, ni je zganila zastrta luč z višine — kakor da je dvorana nekje visoko, daleč v praznoti, za tisoč milj odmaknjena od drugih ljudi in podnevnega življenja. Vse to sem zelo natanko videl in občutil; brez strmenja in brez strahu, kakor da mora biti vse prav tako in bi bil edinole čudež, če bi moglo biti drugače.

Mislil sem, da spé vsi drugi, da bdim sam med njimi. Da bi nikogar ne zbudil, sem se vzdignil tiho in počasi s svoje slamnice na tleh. Z očmi, odprtimi na stežaj, sem hotel odstreti mrak do kraja; ali kraja ni bilo — seženj za sežnjem se je udiral mrak sam váse brez konca. Podolž in počez so se vrstile slamnice, tako nagosto položene, da je časih druga za polovico visela na drugi; vrste so se daleč tam, Bog vedi kje, izgubile v temo.

Tik poleg mene je ležal mlad človek, ki je imel obvezano glavo; dihal je tako lahko in mirno, kakor diha speč otrok. Sklonil sem se oprezno čezenj, da bi mu natanko pogledal v obraz. Otrok je bil zares, še dete skoraj; niti sence ni imel pod nosom, na nežno vzbočeni zgorenji ustnici. Kakor sem ga gledal od blizu, so mi začele trepetati roke, ki sem se opiral nanje, mi je začel trepetati ves život — seglo mi je globoko v dušo, udarilo me po sredi srca nekaj črnega, temotnega, čisto neznanega, čemur ni in ne more biti imena. Moje oči so strmele naravnost v dvoje drugih, široko odprtih oči. Te niso trenile, se niso čudile, niso me nič vprašale. Mirno so gledale name, skoraj smehljaje, kakor na brata, ki je bil prišel mimogrede v goste. V njih dnu in na vsem tem lepem, otroškem obrazu pa je bila vtisnjena za vselej in neizbrisljivo brezmejna groza, kakor da se je bila vsesala v ta ozka lica, v to nežno kožo strjena kri, ki se na vekomaj ne da več izprati. In takoj sem občutil, da se ta groza ni porodila iz prestanih bolečin, iz solz in vzkrikov, ne iz strahot, ki so šle s trdim, telesnim korakom mimo njega, mladega; temveč da je v poslednji globočini vse nekaj drugega, kar je bilo seglo tja od začetka in bo ostalo tam za zmerom.

Prav tako tiho, prav tako počasi, kakor sem se bil nagnil čezenj, sem se vzdignil, da bi ga ne vzdramil, otroka, spečega z odprtimi očmi v prezgodnjem grobu.

Šel sem dalje s sklonjenim životom in bosimi nogami, oprezno sem se ogibal slamnic, da bi se ne spotikal obnje. Koj poleg otroka je zleknjen počival človek, ki je bil mnogo starejši od njega, v obraz pa mu tako podoben, kakor da je njegov oče. Levo ramo in roko je skrival pod odejo. Tudi k njemu sem se nagnil, da ga pogledam od blizu. V lica je bil zagorel, porastel in kraj usten že nagubančen; tudi on mi je gledal naravnost iz obličja v obličje, tudi on tiho, mirno, po bratsko. Vse kakor okameneli otrok: v raskavo košo, v temne oči se je bila vsesala ona brezmejna groza, ki sem jo gledal tam; le še globlja je bila, le še zrelejša, jasnejša, ker družila se ji je bolest. In že je zamolklo šepetalo v meni, že mi napol razodevalo, kaj je, kar leži mračno in nemo tam v zadnji globočini, pod grozo in bolestjo.

Dalje sem romal, vse dalje, od slamnice do slamnice, mimo živih grobov, ogledoval sem in prisluškoval; gnalo me je, da bi prišel do konca, da bi vsaj tam na koncu morda razločno s človeško besedo izpregovorila, razodela se mi tista strašna skrivnost, prava mati vse groze in bolesti, ki je nema strmela name iz vseh teh stoterih in tisočerih nastežaj odprtih oči. Ali kakor sem romal, morda sedem noči in dalj, konca ni bilo nikjer, ne stene ne vrat nikjer. Zdelo se mi je, da če bi hodil še tisoč noči brez nehanja, bi ne prišel do konca, bi ne ugledal ne vrat, ne stene. Ta groza, ki je molčé strmela iz mraka in tišine, se je bila razlila na vse strani, od obzorja do obzorja, v brezmejnosti. Ob taki misli in v tem strahu sem rekel v svojem srcu: „Sam povprašam to tišino, sam jo presekam s svojim glasom! Govorila bo, ko jo vzbudim!"

Takrat sem se bil sklonil nad človeka, ki je imel zelo ozko, belo, prav dekliško lice; eno oko je bilo široko odprto in se je svetilo, drugo je bilo napol zatisnjeno in pod njim je bila kaplja krvi. Nagnil sem se mu do ust in sem ga prosil: „Razodeni mi, vsaj besedo mi daj, vsaj en vzdih!"

Šepetaje sem prosil, morda niti usten nisem bil zganil in je prosilo le moje razbolelo srce; ali komaj sem bil izpregovoril, je vztrepetala tišina, je zašumelo v mraku.

„Čemu?" je vprašalo, zavzdihnilo od daleč, zastokalo iz globočine. Le šepetanje je bilo, pritajeno še, jecljajoče; kmalu pa je bila beseda razločna in kmalu je bila beseda krik.

„Čemu to brezdanje trpljenje, čemu bolečina, žalost, strah in smrt? Povej, čemu ti moja srčna kri, samo reci, čemu, pa ná jo, vzemi si jo, iztoči si jo, iztoči si jo brez strahu od kaplje do kaplje; samo povej — čemu?" ...

Moj Bog, saj ležim na slamnici, gledam v mrak s široko odprtimi očmi; in vprašalo, v nebesa vzklikinlo je le moje izmučeno srce.

(Dalje prihodnjič)

Kmetijska zbornica je zasedala

Kmetijska zbornica za Koroško je imela v ponedeljek svoj občni zbor. V okviru tega so tudi sklenili proračun. Kmetijska zbornica je od zadnje reforme 1976, ko ji je dežela Koroška odvzela precejšen del kompetenc, okrnjena. Nadvse zanimiv detajl v proračunu. Postavko za katastrofe so povišali zbornični svétniki za 100 procentov — na 800.000 šilingov. Kar pa je v primerjavi s celotnim proračunom še vedno le dva in pol odstotka.

Slovenski zastopnik v Kmetijski zbornici Ignac Domej, pd. Zgonc (glej slika) je dal svoj pristanek k proračunu. Kritiziral pa je z zornega kota slovenskega poslanca, da v okrajnih postojankah ter v deželni Kmetijski zbornici pod tozadevno postavko ni ne slovenskih časopisov ali slovenske strokovne literature. Tudi močnega povišanja prispevka za „Kärntner Bauer" se je Domej kritično dotaknil, poleg tega pa še enkrat ponovil — kakor svojčas tudi že Mirko Kumer-Črčej — zahtevo, naj bi to zbornično poklicno glasilo, ki ga financirajo s svojimi prispevki vsi kmetje, imel tudi nekaj slovenskih prispevkov.

V ostalem pa je bil deležen precejšnje kritike predsednik Deutschmann. Predvsem Allgemeiner Bauernverband je močno osporaval efektivnost predsedstva zbornice ter zbora predsednikov deželnih kmetijskih zbornic.

Tomaž Koban - 75-letnik

Prejšnji petek, na praznik Brezmadežnega spočetja, je praznoval Tomaž Koban, pd. Šmon v Šentkandolfu pri Kotmari vasi svojo 75-letnico.

Je to dolga doba, izpolnjena z delom za narod, za slovensko prosveto, za zadružništvo. Kljub svojim letom mladosten, poln dejavnosti, povsod deležen visokega spoštovanja, je slavil Tomaž Koban ta svoj življenjski pnaznik. S svojimi bogatimi življenjskimi izkušnjami deluje tako v Posojilnici kot tudi na političnem področju. Leta 1973 je bil izvoljen v kotmirški občinski odbor.

Odborniki posojilnice in prosvetnega društva Gorjanci z mešanim zborom vred so se zbrali zadnji petek pri Šmonu v Šentkandolfu. Poslovodja posojilnice Erih Čimžar je slavljencu čestital v imenu vseh, se mu zahvalil za vse delo in trud ter mu zaželel še mnogo zdravih let. Pevci in pevke pod vodstvom društvenega predsednika Jozija Packa pa so olepšali slavje s prekrasno domačo pesmijo.

Številnim čestitkam se pridružujeta tudi Narodni svet koroških Slovencev in uredništvo Našega tednika.

Še na mnoga, zdrava in vesela leta!

TV Ljubljana . . .

(Nadaljevanje s 7. strani)

SREDA, 20. decembra: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Daljnogled, otroška oddaja — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Potujoči glasbeni muzej — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Izbor v sredo — 22.00 TV dnevnik.

ČETRTEK, 21. decembra: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Mali upornik, otroška oddaja — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Humoristični klub — 19.30 TV dnevnik — 20.00 3-2-1 . . . gremo — 23.30 Poročila.

PETEK, 22. decembra: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Družbena tema — 18.45 Zabavno-glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Na dnevnem redu je kultura — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Portreti — 21.50 Glasbeni atelje.

SOBOTA, 23. decembra: 17.50 Narodna glasba — 18.20 TV novice — 18.35 Dokumentarna oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 G. Verdi: Falstaff, I. del — 21.00 24 ur — 21.10 Feljton — 21.40 Športna sobota.

ČESTITAMO!

Lado Hajnžič, slovenski občinski odbornik v Železni Kapli, ter njegova žena Juta sta ponovno postala starša: novorojenega sinka bodo krstili za Kristijana. NT čestita!

RED BOŽJE SLUŽBE V CELOVCU za slovenske vernike v Mohorjevi kapeli

Nedelja, 24. decembra: ob 9. uri sv. maša. Ob 10. uri zvečer (22.00) polnčnica v kapeli Mohorjeve hiše. Ob polnoči (24.00) bo za vse, ki želijo biti pri polnočnici, po starem običaju sv. maša v kapeli provincialne hiše (Viktringer Ring 19).

Ponedeljek, 25. decembra: Božič — Sveti dan: ob 9. uri sv. maša.

Torek, 26. decembra: Sv. Štefan: ob 9. uri sv. maša.

Nedelja, 31. decembra: Zahvalna božja služba ob 9. uri.

Ponedeljek, 1. januarja 1979: Novo leto: ob 9. uri sv. maša.

Sobota, 6. januarja: Praznik Gospodovega razglašenja: ob 9. uri sv. maša z darovanjem za misijone.

MANJŠINE PRED OZN

Ob priliki 30-letnice Organizacije združenih narodov je jugoslovanski veleposlanik Miljan Komatina opozoril na 2 leti staro pobudo Jugoslavije, naj bi pripravili splošen mednarodni dokument, v katerem naj bi opredelili pravice manjšin. Za uresničevanje teh pravic je predvsem odgovoren večinski narod, brez nacionalne svobode ni mogoče uresničiti demokracije, je dejal Komatina.

Uspešna razstava Gustava Januša

V Beljaku je imel pesnik in slikar Gustav Januš zelo uspešno literarno branje ter razstavo šablonskih figur iz gumija (glej slika). O svojih figurah pravi Januš:

„Šablonske figure, izrezane iz črnega gumija, reducirane na praznake, artikulirajo normirano enakost, numerirano uniformiranost, šablonstvo v destruktivnem kot v konstruktivnem pomenu. Destruktivne so v brezpogojni prilagoditvi običajno veljavnim stereotipnim načinom življenja ter mišljenja, ki jih nepremišljeno in nekritično prevzemajo. Dajo se tako laže voditi, manipulirati, iz- in zamenjati. So plavajoči, odvisni listi v načrtovanem svetu. Drugače pa segajo po izgubi individualnosti v metafizični prostor, ki zahteva enakost zakonov. Transcendentne, že rešene, transparentne misli.

V zvezi z okoljem, kažejo tudi tukaj od danih ali konstruiranih življenjskih načinov, ki vplivajo usodno v njihov bivanjski prostor. Potisnjene v naključja reflektirajo sicer napetost, nemir, življenje, ustvarjajo medsebojna razmerja med naravnim in umetnim, končajo pa večkrat v onemelosti igre in otrpnejo med razcvetom. Posledice so normiranje, numeriranje, razstriranje, tipiziranje. Protislovje v poeziji prostosti ali pa vendar sistem najti objektivno resnico?

Te slikovne procese skušam zdaj s pomočjo fotografije dokumentirati. S fotografičnim posnetkom nastane odtujitev, ki vodi k nadresničnemu opazovanju, da postanejo medsebojne zveze tako bolj vidne in prozorne."

Pismo bralca:

Nekaj misli ob koncu leta 1978

Tiste dni, ko od nikoder ni bilo čudežnega orožja, s katerim je Hitler vlekel za nos svoje privržence, in so Rusi obkolili Berlin, se je silna panika polastila tudi avstrijskih nacistov. Strah jih je postalo pred kaznijo za zločine in grozodejstva, ki so jih zagrešili pri vseh narodih, kamor je stopil nemški škorenj. Niso pa bili vsi Nemci zločinci in so tudi ti umirali po Hitlerjevih kacetih. Za nas so bili bolj nevarni avstrijski „nacipoturice", kar je bil tudi Hitler sam, ki je vrgel v katastrofo vse narode. Niso pa bili vsi kaznovani. Znali so se potuhniti kot tepen pes. Danes, ko vidijo v Avstriji potuho in partnerja (uradno trganje dvojezičnih napisov) zopet kažejo svojo neposoljšljivost.

Odkar je Ribbentrop tako hinavsko s svojim „Nichtangriffspaktom" potegnil Ruse za nos, jim oni ne verjamejo ničesar več. Zato jim še danes sedijo za vratom in opazujejo, če bi se kje še pojavil njih najhujši sovražnik-nacizem ter ogorčeno opazujejo, kako se obveznosti Državne pogodbe, katere je avstrijsko ljudstvo s kanclerjem Raabom in zunanjim ministrom Figlnom navdušeno sprejelo, lomijo na vseh koncih in krajih. S tem pa tudi utrjujejo berlinski zid, ki ga Nemci sovražijo.

Nismo še pozabili, v kakšnih spakah so slikali po listih slovanskega človeka; on naj je hvaležen, če ga nemški nadčlovek vzame za zadnjega sužnja. Prav ti Slovani pa so pri Stalingradu zadali Nemcem najtežjo brco, tako da je zajavkal sam Göbbels. Čudimo se, da je šel Kreisky k tem ljudem na obisk, ko sme na njegovi njivi poganjati rjavi plevel, kot bi šel zagovarjat tiste, ki so krivi neizpolnjene Državne pogodbe, da bi ruski medved kot njen sopodpisnik ne stegnil ponovno šape po njih.

Če smo v demokratični državi, morajo oblastniki svoje politične karte položiti pred ljudstvo. Kje pa je zapisano v Državni pogodbi, da se sme uradno ukrasti s privatnega poslopja dvojezična označba kraja v občini, kjer je na podeželju občevalni jezik pretežno slovenski in imamo Slovenci sedem odbornikov, pa se dela po Hitlerjevem povelju. „Napravite mi deželo nemško!" Zvest kužek zmeraj rad uboga gospodarja. Kje je zapisano kaj o štetju manjšine, ki je imelo namen pred inozemstvom zatajiti manjšino in ogoljufati za zajamčene pravice? Tiste, ki so si upali to preprečiti, pa kličejo pred sodišče kakor njih prednike z istimi imeni pred 35 leti krvnik Freisler. Moralo bi jih biti pred celim svetom sram, pa pošiljajo kazenske odloke osebam, ki so se uprle nasilju in potujčevanju. To pa že sliči najhujšemu gestapovskemu terorju Hitlerjevega časa. Ali je Kreisky pozabil, kaj je v Helsinkih podpisal?

V posebnem odstavku Državne pogodbe je prepovedano kakorkoli častiti bivše naciste. V Pliberku pa so imenovali cesto po osebi, katero smo poznali kot enega najbolj krutih privržencev Hitlerja. Te ljudi častijo kot mučence na posebni spominski tabli v Grenzlandheimu, na kateri ni bilo prostora za veliko več „Verschleppte", ki so končali po Hitlerjevih taboriščih in plinskih celicah, še manj pa za tiste, ki so obrnili puške proti okupatorju. Že samo iz šmarjeških hribov sta dva.

Ko je bilo v Jalti sklenjeno, da bodo vzpostavili Avstrijo v starih mejah, so nas o tem zavezniška letala obvestila z letaki, na katerih smo med drugim brali: „Avstrijci, uprite se! Sabotirajte Hitlerjevo vojno mašinerijo! Kar boste storili za osvoboditev, bo pri mirovni pogodbi najbolj tehtalo." Itd.

Tedaj so še člani Hitlerjugend mimo naših cerkvá ob času božjih služb navdušeno lajali svojo himno „Heute gehört uns Deutschland, morgen die ganze Welt" . . . ali „ . . . denn wir fahren gegen Engeland . . . " Angleži so poslali k slovenskim partizanom polkovnika Hovena v pomoč. Ni pa bilo kdaj kaj slišati od tistih, ki sedaj vladajo v Avstriji. Radovedni smo, kaj bi mogel k temu povedati g. Holzer in uradni „Tafelstürmerji", kje je spal takrat Heimatdienst s svojimi „heimattreue Abwehrkämpfer", kje so bili današnji „Abwehrkämpferji", ki jih leta 1920 še na svetu ni bilo. Edino na koroške slovenske partizane se je mogel takrat dr. Gruber v Londonu naslanjati, tiste partizane, katerih grobovi in spomeniki so v Avstriji danes oskrunjeni. Zato nihče ne more reči, da je na Koroškem nacizem mrtev.

Slovenski človek dolgo potrpi. Takrat pa, ko so na vseh slovenskih domovih morali biti napisi „Kärntner, sprich Deutsch", kar je neki mežiški kmet nabil na pasjo uto, smo si tudi mi napisali na svoj prapor „Smrt fašizmu, svoboda narodu" in zaropotale so prve partizanske puške tudi na Koroškem. Kolika pa je še razlika med takrat in danes! Tudi takrat se je narod boril za človekove pravice, tudi takrat je Freisler poklal selsko mladino. Končno pa je Freisler sam prišel ob smrt — zadavil Nemec — med sodno razpravo. Zvestoba Miklove Zale pa v Selah in tudi še drugod danes živi. Vzemimo si Selane za vzgled in ne bodo nas strli novodobni Freislerji iz organizacij, ki naj bi bile po Državni pogodbi prepovedane.

Star antinacist iz preprostega ljudstva

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA IN SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO

vabita na

Proslavo 150-letnice rojstva prof. Antona Janežiča

v torek, 19. decembra 1978, ob 19.30 v Slomškovem domu, 10.-Oktober-Straße.

Marljivi kulturni delavec in šolnik, pomembni slovničar in slovstveni organizator, soustanovitelj Mohorjeve družbe.

Na sporedu:

Mešani pevski zbor SPD „Rož" iz Šentjakoba v Rožu. Vodi: Lajko Milisavljevič.

Slavnostni govor dvornega svétnika dr. Pavleta Zablatnika pod naslovom: Anton Janežič, pomemben steber slovenske kulture.

Recitacija žive Janežičeve besede in besede o Janežiču

Na to izredno svečanost prisrčno vabljeni!

Dvorni svétnik dr. Pavle Zablatnik, predsednik SKD v Celovcu

Lovro Kaselj, predsednik KKZ v Celovcu